

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

Ympäristöministeriön tilinpäätös 2022

Ympäristöministeriön julkaisuja 2023:7

Ympäristöministeriön tilinpäätös 2022

Ympäristöministeriö Helsinki 2023

Julkaisujen jakelu

Distribution av publikationer

**Valtioneuvoston
julkaisuarkisto Valto**

Publikations-
arkivet Valto

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Julkaisumyynti

Beställningar av publikationer

**Valtioneuvoston
verkkokirjakauppa**

Statsrådets
nätbokhandel

vnjulkaisumyynti.fi

Ympäristöministeriö

CC BY-NC-ND 4.0

ISBN pdf: 978-952-361-239-6

ISSN pdf: 2490-1024

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2023

Ympäristöministeriön tilinpäätös 2022

Ympäristöministeriön julkaisu 2023:7		Teema	Ministeriö
Julkaisija	Ympäristöministeriö		
Yhteisötekijä	Ympäristöministeriö		
Kieli	Suomi	Sivumäärä	77
Tiivistelmä			
Ympäristöministeriön vuoden 2022 tilinpäätös koostuu toimintakertomuksesta, talousarvion toteutumista kuvaavista toteutumataskelmista, tuottoja ja kuluja kuvaavasta tuotto- ja kululaskelmasta, tilinpäätöspäivän taloudellista asemaa kuvaavasta taseesta ja liitteinä ilmoitettavista tiedoista. Tilinpäätökseen sisältyvä toimintakertomus sisältää johdon katsauksen toimintaan sekä raportoinnin ministeriön toiminnan yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta, kuvauksen toiminnallisesta tehokkuudesta, tuotoksista ja laadunhallinnasta sekä henkisten voimavarojen hallinnasta. Toimintakertomus sisältää myös sisäisen valvonnan arviointilauseuman, kokonaisarviointien tulokset ja yhteenvedot väärinkäytöksistä.			
Asiasanat	ympäristöministeriö, tilinpäätös, toimintakertomukset, laskelmat		
ISBN PDF	978-952-361-239-6	ISSN PDF	2490-1024
Julkaisun osoite	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-239-6		

Bokslut för miljöministeriets bokföringsenhet 2022

Miljöministeriets publikationer 2023:7		Tema	Ministeriet
Utgivare	Miljöministeriet		
Utarbetad av	Miljöministeriet		
Språk	Finska	Sidantal	77
Referat			
Miljöministeriets bokslut för 2022 består av en verksamhetsberättelse, utfallskalkyler som redogör för utfallet av budgeten, en intäkts- och kostnads kalkyl som redogör för intäkterna och kostnaderna, en balansräkning som redogör för den ekonomiska ställningen på bokslutsdagen och uppgifter som lämnas i bilagor. Den verksamhetsberättelse som ingår i bokslutet innehåller ledningens verksamhetsrapport, en rapport över de samhälleliga verkningarna av ministeriets verksamhet, en beskrivning av den funktionella effektiviteten, avkastningen och kvalitetsledningen samt om hanteringen av mänskliga resurser. Verksamhetsberättelsen innehåller också ett utlåtande om bedömningen av den interna kontrollen, resultaten av helhetsbedömningarna och sammanfattningar av oegentligheter.			
Nyckelord	Miljöministeriet, bokslut, verksamhetsberättelse, kalkyler		
ISBN PDF	978-952-361-239-6	ISSN PDF	2490-1024
URN-adress	https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-361-239-6		

Sisältö

1 Toimintakertomus	6
1.1 Johdon katsaus toimintaan	6
1.2 Toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus	9
1.2.1 Kestävä kehitys	9
1.2.2 Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto	10
1.2.3 Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta	21
1.2.4 Kestävä kaupunkikehitys	29
1.3 Toiminnallinen tehokkuus	33
1.3.1 Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus	33
1.3.2 Maksullinen yhteisrahoitteinen toiminta	38
1.4 Tuotokset ja laadunhallinta	40
1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet	40
1.4.2 Lainsäädännön, tutkimuksen- ja hallinnonalan ohjauksen kehittäminen	43
1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	46
1.5.1 Henkilöstön määrä ja rakenne	47
1.5.2 Työhyvinvointi ja työkykyinvestoinnit	50
1.5.3 Osaaminen ja muu aineeton pääoma	51
1.5.4 Tehty työaika ja henkilöstökulut	52
1.6 Tilinpäätösanalyysi	53
1.6.1 Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen	53
1.6.2 Tuotto- ja kululaskelma ja tase	54
1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma	55
1.8 Arviointien tulokset	56
1.9 Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä	56
1.9.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot	56
1.9.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot	56
2 Talousarvion toteumalaskelma	57
3 Tuotto- ja kululaskelma	62
4 Tase	63
5 Liitetiedot	65
5.1 Tilinpäätösliitteet	65
6 Allekirjoitukset	77

1 Toimintakertomus

Ympäristöministeriön vuoden 2022 toimintakertomuksen laadinnassa on otettu huomioon laki valtion talousarviosta (423/1988), talousarvioasetus (1243/1992) ja Valtiokonttorin 20.12.2022 antama ohjeistus sekä muut määräykset ja suositukset kertomusten laadinnasta.

Toimintakertomuksessa on tarkasteltu toiminnan tuloksia ja vaikutuksia suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Ympäristöministeriön keskeiset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2022 olivat ympäristöministeriön strategian 2030 mukaisesti; 1) Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto, 2) Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta ja 3) Kestävä kaupunkikehitys. Toimintakauden aikana toteutettiin Marinin hallituksen ohjelmaa. Ympäristöministeriön strategian 2030 mukaiset vaikuttavuustavoitteet tukevat hyvin Marinin hallituksen toimintasuunnitelmaa ”Osaava ja osallistuva Suomi” (Valtioneuvoston julkaisu 2019:27). Vuoden 2022 tilinpäätöskertomuksen rakenne on sama kuin vuonna 2021 ja noudattaa strategiaa ”Strategia 2030 – Parempi ympäristö tuleville sukupolville” (2018).

Ympäristöministeriön vuoden 2022 tulossopimuksen laatimisen runkona käytettiin ministeriön strategian 2030 mukaisia vaikuttavuustavoitteita sekä pääministeri Marinin hallituksen painopistealueita ja kärkihankkeita. Tuloksellisuuden kuvaus perustuu ministeriön vuoden 2022 tulossopimuksessa esitettyjen tavoitteiden toteutumisen raportointiin.

Tuloksia ja vaikuttavuutta tarkastellaan näiden tehtäväkokonaisuuksien pohjalta, jotka organisaatorakenteesta riippumatta, antavat kokonaiskuvan koko toimialueen vaikuttavuuden kehittymisestä. Toiminnallisen tehokkuuden sekä tuotosten raportoinnissa on hyödynnetty muun muassa työajanseurantajärjestelmästä ja kirjanpidosta saatua seurantatietoa.

1.1 Johdon katsaus toimintaan

Vuosi 2022 oli ympäristöministeriölle poikkeuksellisen haastava säädösvalmistelutyön suuren määrän ja toimintaympäristön nopean muuttumisen vuoksi. Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan nosti valmius- ja varautumisasiat entistä vahvemmin ympäristöministeriön agendalle. Valmistelimme nopeasti määräaikaisten säädösten vihreän siirtymän investointien lupien nopeaksi käsittelemiseksi. Rekrytoimme määräaikaisten asiantuntijoiden nopeutamaan irtautumista venäläisestä fossiilienergiasta.

Vuoden aikana 2022 aikana saatoimme päätökseen useita laajoja säädöshankkeita, esimerkiksi luonnonsuojelulain ja ilmastolain kokonaisuudistukset, TOVA-hankkeen (ympäristövahinkorahasto) sekä jätelainsäädännön uudistukset. Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksesta hallitus linjasi, että vain rakentamisen kokonaisuuden valmistelua jatketaan. Kaiken kaikkiaan annoimme eduskunnalle 21 ympäristöministeriön toimialan hallituksen esitystä, ja valtioneuvosto hyväksyi 25 ympäristöministeriön toimialan valtioneuvoston asetusta.

Kansainvälinen yhteistyö ja läsnäkokoukset palasivat lähes koronavuosia edeltävälle tasolle. Ympäristöministeriö johti Suomen delegaatiota muun muassa kahdessa osapuolokokouksessa, YK:n ilmastopuitesopimuksen 27. osapuolokokouksessa Egyptissä ja YK:n biodiversiteettisopimuksen 15. osapuolokokouksessa Kanadassa. Molempien kokousten tuloksiin voidaan olla tyytyväisiä.

Ilmastopuitesopimuksen osapuolokokouksen tavoitteena oli pitää 1,5 asteen rajoittamistavoite yhä saavutettavissa. Muita keskeisiä teemoja olivat ilmastomuutokseen sopeutuminen, ilmastorahoitus ja ilmastomuutoksen aiheuttamien vahinkojen ja menetysten korvaaminen.

Vuosi 2022 oli merkittävä EU:n ilmastopolitiikan ja sen kansallisen koordinaation näkökulmasta. EU sopi 2030 päästövähennysvelvoitteiden mukaisesta lainsäädäntöpaketista. Sovun myötä EU:n päästökauppa laajenee ja sen kunnianhimo kasvaa. Myös asumisen, liikenteen ja maatalouden kattavan taakanjakosektorin 2030-päästövähennysvelvoite nousee. Uusi ilmastolaki astui voimaan heinäkuussa 2022. Laki on nyt linjassa Suomen 2035 hiilineutraaliustavoitteen kanssa.

Vuosi 2022 oli kansainvälisen, Euroopan unionin ja kansallisen biodiversiteettipolitiikan kannalta tärkeä. YK:n biodiversiteettisopimuksen 15. osapuolokokouksessa joulukuussa 2022 sovittiin kunnianhimoisesta uudesta maailmanlaajuisesta luonnon monimuotoisuuskehiksestä. Sen tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää kehitys luontomyönteiseksi kaikkialla maailmassa vuoteen 2030 mennessä.

EU:n biodiversiteettistrategian mukaan jäsenvaltioiden tuli laatia vuoden 2022 loppuun mennessä sitoumukset suojelupinta-alan nostamiseksi 30 prosenttiin ja luonto- ja lintudirektiivien luontotyyppien sekä lajien tilan parantamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Suomen sitoumuksia työstettiin laajapohjaisissa työ- ja ohjausryhmissä vuoden 2022 aikana. Vuoden lopussa hyväksytty uusi luonnonsuojelulaki tehostaa tiukasti suojeltujen luontotyyppien suojelua, kehittää luontotiedon hallintaa sekä vahvistaa vapaaehtoisen suojelun edellytyksiä ja Suomen Luontopaneelin roolia. Laissa säädetään myös vapaaehtoisesta ekologisesta kompensaatiosta.

Luontoa suojeltiin myös Helmi-elinympäristöohjelmalla. Sekä soiden suojelussa että ennallistamisessa tulokset ylittivät odotukset. Vesiensuojelun tehostamisohjelmassa aktivoitiin paikallisosallistumista hyvällä menestyksellä ja testattiin uusia vesiensuojelumenetelmiä. Kipsin levitys maatalouden aiheuttaman rehevöitymisen hillitsemiseksi laajeni Saaristomeren valuma-alueelta kattamaan kaikkien rannikkoalueiden kipsille soveltuvat pelot. Ravinteiden kierrätysohjelmassa Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman sekä ravinteiden huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden määrärahat toivat toimintaan merkittävän lisäpanostuksen.

Vuoden aikana valtioneuvosto teki periaatepäätöksen Suomen ensimmäisestä luonnon virkistyskäyttöön keskittyvästä strategiasta. Vuoteen 2030 ulottuvan strategian päämääränä on auttaa kansalaisia voimaan paremmin, vahvistaa luontoyhteyttä ja lisää luonnon arvostusta.

Uudella rakentamislailalla on tarkoitus parantaa sääntelyn vaikuttavuutta erityisesti ilmastomuutoksen hillitsemiseksi, kiertotalouden edistämiseksi, rakentamisen laadun parantamiseksi sekä rakentamisen päätösten ja tietosisällön valtakunnallisen digitaalisuuden mahdollistamiseksi.

Vuonna 2022 saimme päätökseen mittavan kehitystyö, jossa luotiin ja harmonisoitiin sanastoja, koodistoja ja tietomalleja keskeisille rakennetun ympäristön tiedoille. Yhteentoimivuusalusta tarjoaa nyt tietomallit alan toimijoiden käyttöön. Jatkoimme rakennetun ympäristön tietojärjestelmän teknisen toteutuksen valmistelua. Uudistuksen toimeenpano käynnistyi kunnissa ja maakunnissa, joiden avuksi DigiFinland tarjoaa muutostukea. Muutostuki on tavoittanut tähän mennessä kaikki maakuntien liitot ja yli 80 prosenttia Manner-Suomen kunnista.

Asuntopolitiikan toimenpiteillä pyrimme parantamaan jokaisen mahdollisuutta hyvään elämään ja kotiin, joka vastaa kulloista asumistarvetta. Työ asunnottomien määrän vähentämiseksi tuotti tulosta. Uudistimme valtion tuella rakennettavien asuntojen tukijärjestelmää sekä suntosäästö- ja tukijärjestelmää (ASP). Korjausavustuksilla käynnistettiin asuntojen esteettömyyskorjauksia, mikä hyödyttää sekä ikääntyneitä että monia muita väestöryhmiä.

Suuresta työmäärästä ja toimintaympäristön nopeasta muutoksesta huolimatta onnistuimme hyvin ja toimintamme oli tuloksellista ja vaikuttavaa. Hyvän tuloksen taustalla on osaava ja sitoutunut henkilöstö. Ministeriö panostaa oman ja koko hallinnonalan henkilöstön osaamiseen muun muassa uudella, omalla Y-Akatemia-koulutusohjelmalla. Työtyytyväisyysmittauksen perusteella työtyytyväisyytemme on pysynyt hyvällä tasolla.

Ympäristöministeriön vastuulla olevien asioiden painoarvo on viime vuosien aikana noussut yhteiskunnassa merkittävästi. Ministeriön strategia uudistettiin ulottumaan vuoteen 2035. Haluamme johtaa vihreää siirtymää ja varmistaa, että luonnon ja ympäristön reunaehdot tulevat voimakkaammin taloudellisten reunaehtojen rinnalle yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Vuonna 2022 laadimme myös ensimmäistä kertaa kaikille hallinnonalan toimijoille yhteisen konsernistrategian.

Ympäristöasioiden merkityksen kasvu on näkynyt myös ministeriön työmäärässä. Tulevaisuuden haasteemme on huolehtia tasapainosta ministeriön tehtävien määrän ja käytettävissä olevien henkilövoimavarojen välillä.

1.2 Toiminnan tuloksellisuus ja vaikuttavuus

1.2.1 Kestävä kehitys

Yksi keskeisimpiä kestävän kehityksen tavoitteita toteuttavia toimia oli uuden luonnon-suojelulain hyväksyminen eduskunnassa. Luonnonsuojelulaki on yksi tärkeimmistä keinoista turvata Suomen luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi Helmi-elinympäristöohjelma eteni tuloksekkaasti vuonna 2022, arvokkaita soita suojeltiin ja ennallistettiin ennätysellisen suuri määrä. Vesiensuojelutyössä kunnostettiin vesi- ja rantaelinympäristöjä, peltojen kipsikäsittelyllä vähennettiin tehokkaasti maatalouden ravinnevalumia, tuettiin pohjavesien suojelun suunnittelua, kehitettiin kaupunkivesien hallintaa sekä yhdyskuntien jäte- ja sivuvirtojen sisältämien ravinteiden kierrätystä. Kansainvälisessä yhteistyössä käynnistettiin Itämeren suojelun toimintaohjelman toimeenpano laatimalla kansallinen toimeenpanosuunnitelma. Luonnonmonimuotoisuuden kadon pysäyttämiseksi ja vesien ja Itämeren suojelemiseksi tehtyä työtä on kuvattu tarkemmin kohdassa vaikuttavuustavoite 1 ”Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto”.

Kestävän kehityksen periaatteiden sekä alkuperäiskansojen oikeuksien kunnioittamisen edistämiseksi toiminnassa arktisella alueella ympäristöministeriö teetti yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa selvityksen Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet ja saamelaiskulttuuria koskevien vaikutusten arviointi YVA-lain mukaisessa menettelyssä ja niiden toimeenpanon edellytykset Suomessa. Selvityksessä tarkastellaan nykyistä YVA-menettelyyn liittyvää sääntelyä ja saamelaiskulttuuriin kohdistuvia vaikutuksia ja niiden tunnistamista.

Pitkäjänteistä työtä sosiaalisen kestävyys edistämiseksi jatkettiin, tavoitteena taata kaikille mahdollisuus hyvään elämään ja kotiin, joka vastaa kulloistakin asumistarvetta. Valtion tuella rakennettavien asuntojen tukijärjestelmää uudistettiin tavoitteena turvata kohtuulliset asumiskustannukset asukkaille. Tukivaltuus valtion tuella rakennettaviin asuntoihin on pidetty korkealla tasolla ja viime vuosina on valmistunut suuri määrä uusia

asuntoja, mikä on hillinnyt asuntojen ja vuokriin ja hintoihin kohdistuvaa nousupainetta erityisesti kasvuseuduilla. Avustuksilla tuettiin asuntojen esteettömyyskorjauksia, mikä hyödyttää sekä ikääntyneitä että monia muita väestöryhmiä. Myös työtä asunnottomien määrän vähentämiseksi on tehty pitkäjänteisesti ja asunnottomien määrä väheni edelleen kertomusvuonna.

Ympäristöministeriö raportoi tarkemmin toiminnastaan kestävän kehityksen näkökulmasta vastuullisuusraportissaan, jossa kestävän kehityksen Agenda2030-tavoitteita käytetään raportoinnin viitekehyksenä. Vastuullisuusraportissa ympäristöministeriölle keskeisten Agenda2030-tavoitteiden (6. Puhdas vesi ja sanitaatio, 11. Kestävät kaupungit ja yhteisöt, 12. Kestävää kulutusta ja tuotantoa, 13. Ilmastotekoja, 14. Vedenalainen elämä ja 15. Maanpäällinen elämä) osalta tarkastellaan vuoden aikana tehtyjä toimia ja niiden vaikutusta. Lisäksi raportissa tarkastellaan ympäristöministeriön toiminnan ekologista ja sosiaalista jalanjälkeä. Vuoden 2022 vastuullisuusraportti julkaistaan keväällä 2023.

1.2.2 Hyvä ympäristö ja monimuotoinen luonto

Vesien- ja merenhoidon suunnitelmat

Valtioneuvoston 16.12.2021 hyväksymien vesien- ja merenhoidon suunnitelmien (2022–2027) toimeenpano käynnistettiin. Vesien- ja merenhoidon organisaatiota uudistettiin toimeenpanokauden alussa, ja koordinaatioryhmät (4) ja ohjausryhmä käynnistettiin syksyllä 2022. Uusi organisaatio mahdollistaa paremman synergian vesien- ja merenhoidon välillä.

Vesiensuojelun tehostamisohjelma ja Saaristomeri-ohjelma

Suunnitelmien mukaisia toimenpiteitä vesien ja meren hyvän tilan saavuttamiseksi vauhditetaan vesiensuojelun tehostamisohjelmalla (Veden vuoro). Ohjelmassa kunnostettiin vesistöjä, torjuttiin maa- ja metsätalouden vesistökuormitusta, kehitettiin vesiensuojelutoimien vaikutusten arviointia, tuettiin toteutuksen asiantuntijaverkostojen kehittämistä, edistettiin kaupunkivesien hallintaa sekä kehitettiin Itämeren hylkyjen aiheuttamien riskien torjuntaa, viranomaisyhteistyötä ja -vastuita.

Käynnissä oli yli 200 kunnostushanketta, joiden pääpaino oli vesistöissä tehtävissä kunnostustoimissa, kuten ruoppauksissa, vesikasvien niitoissa sekä hoitokalastuksessa ja muissa ravintoketjukunnostuksissa. Hankkeissa on myös parannettu vesi- ja rantaelinympäristöjä sekä vähennetty valuma-alueilta tulevaa kuormitusta suunnittelemalla ja toteuttamalla erilaisia vesiensuojelurakenteita.

Maa- ja metsätalouden vesienhallinnan yhdeksän käynnistynyttä hanketta keskittyvät luonnonmukaisten vesienhallinnan menetelmien ja maanomistajien välisen yhteistyön kehittämiseen. Uutta tutkimustietoa saatiin kaksitasouomien monihyötyisyydestä niiden laajempaa käyttöönottoa varten.

Maatalouden aiheuttamaa rehevöitymistä torjuttiin KIPSI-hankkeessa, joka laajeni Saaristomerens valuma-alueelta kattamaan kaikkien rannikkoalueiden kipsille soveltuvat pellot. Tämän mahdollisti EU:n elpymis- ja palautumistukivälineestä saatu 10 miljoonan euron lisärahoitus. Kipsihakemuksia vastaanotettiin 38 000 peltotehtaarille, josta 6000 hehtaaria Saaristomerens valuma-alueelle, ja kipsiä ehdittiin levittää syksyllä noin 27 000 peltotehtaarille. Laskennallisesti tällä vähennettiin maatalouden vuosittaista fosforivalumaa noin 20:lla tonnilla. Kaikkiaan kipsikäsittelyllä on vuodesta 2020 lähtien vähennetty fosforivalumaa noin 40:lla tonnilla. Peltotehtojen rakennekalkki- ja ravinnekuutukäsittelyn vaikutusten seuranta toteutettiin tehtyjen vesiensuojelutoimien tehon arvioimiseksi.

Saaristomeri-ohjelmassa valmistui tiekartta Saaristomerens valuma-alueen maatalouden ravinnekuormituksen vähentämiseksi niin, että alue saadaan pois Itämerens suojelukomission (HELCOM) pahimpien kuormittajien listalta (hot spot -lista) viimeistään vuonna 2027. Tiekartan keinoilla voitaisiin vähentää Saaristomerens ravinnekuormaa 100 - 150 tonnilla vuodessa, ja sen vuosittaiset kustannukset olisivat vähintään 18 miljoonaa euroa.

Vesiensuojelulle tärkeissä maa- ja metsätalouden kohteissa käynnistyi pilottihankkeet Etelä-Savossa, Pirkanmaalla, Varsinais-Suomessa ja Uudellamaalla. Pilottien tavoitteena on maa- ja metsätalouden vesienhallinnan valuma-alueelähtöisen suunnittelun ja toteutuksen kehittäminen.

Kaupunkien hulevesien kokonaisvaltaista hallintaa sekä yksittäisten hulevesijakeiden käsittelyä kehitettiin mm. rakennustyömaille. Avustuksia viemärylivuotojen vähentämistä koskeviin hankkeisiin myönnettiin 0,9 miljoonaa euroa. Vesiensuojelun tehostamisohjelman sekä Kuntaliiton yhteistyössä teettämä selvitys osoitti, että hulevedet ovat aiemmin arvioitua likaantuneempia, ja niiden määrä tulee kasvamaan ilmastonmuutoksen aiheuttaman sateisuuden lisääntyessä. Hulevesien aiheuttamaa ravinnekuormitusta ja sen seurannan järjestämistä arvioidaan tarkemmin Suomen ympäristökeskuksen käynnistämässä hankkeessa.

Saaristomerens ja alueelle laskevien jokien ravinnekuormituksen arviointia ja mallinnusta mm. alueen virtaus- ja sedimentaatio-oloja kartoittamalla ja satelliittitietoja hyödyntäen kehitettiin valmistuneessa Maameri-hankkeessa. Hankkeen tuloksena kuormitusmallien tarkkuus ja ennakoitavuus lisääntyy. Lisäksi määriteltiin edustavimmat seuranta- ja -muuttujat kunnostusten pitkäaikaisvaikutusten seurannan toteuttamiseksi.

Meriluonnon suojelu

Meriluonnon suojelua ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä Suomen meri- ja rannikkoalueilla edistävä Biodiversea LIFE IP 2022-2029 -hanke käynnistettiin. Hanke tuo 20 miljoonan euron lisäpanostuksen meriluonnon monimuotoisuuden edistämiseen ja se toteuttaa osaltaan myös meren- ja vesienhoidon tavoitteita.

Ympäristön tilan seuranta

Ympäristön tilan seurannan strategia julkaistiin, ja sitä ohjaava toimenpideohjelma käynnistyy vuoden 2023 alussa. Strategialla asetetaan suuntaviivat seurannan kehitykselle ja tiedonhallinnalle vuoteen 2030. Tavoitteena on ketterä ja tehokas ympäristötiedon keruu. Vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan uudistushankkeessa (PISARA) otettiin tuotantoon pohjavesiosa ja samalla viimeisteltiin jo aiemmin valmistunutta meritietokantaa. Vesiseurantojen ostopalveluiden uusi kolmivuotinen sopimuskausi käynnistettiin ELY-keskusten toteuttaman hankintakilpailutuksen jälkeen. Seurannan kustannukset nousivat 30%.

Ravinteiden kierrätysohjelma

Ravinteiden kierrätysohjelmassa valmistui 14 hanketta, jotka edistivät yhdyskuntien jätevesien ravinteiden kierrätystä, paransivat jätevesien käsittelyn energiatehokkuutta ja/tai energian talteenottoa taikka tukivat ravinteiden kierrätyksen symbiooseja. Avustuksiin käytettiin vuoden 2020 lisätalousarvion 10 miljoonan euron määrärahaa, jolla tavoiteltiin kuntien nopeavaikuttaisia elvytystoimia. Hankkeissa parannettiin jätevedenpuhdistamoiden energiatehokkuutta erilaisin prosessiteknisin muutoksia tai ottamalla lämpöä talteen jätevedestä, lietteestä taikka laitteiden hukkalämmöstä. Hankkeissa myös kehitettiin ja pilotoitiin menetelmiä jätevesien typen ja/tai fosforin talteenottoon. Suomen elpymis- ja palautumissuunnitelman sekä kansallista huoltovarmuuden ja energiaomavaraisuuden määrärahaa käytettiin ravinteiden kierrätyksen edistämiseen.

EU:n komission ehdotus yhdyskuntajätevesidirektiivin ja eräiden muiden direktiivien muuttamisesta

Ympäristöministeriö käynnisti yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa valtioneuvoston kannanmuodostuksen ja U-kirjelmän laadinnan ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdyskuntajätevesien käsittelystä. EU:n komission lokakuussa 2022 julkaisemalla lainsäädäntöehdotuksella yhdyskuntajätevesidirektiivin muuttamisesta pyritään mm. hillitsemään ilmastomuutosta, tehostamaan laitosten energiatehokkuutta sekä edistämään ravinteiden kierrätystä. Lääke- ja kosmetiikkateollisuudelle esitetään laajennettua tuottajavastuujärjestelmää yhdyskuntajätevesiin joutuville mikroepäpuhtauksille.

Komissio antoi samassa yhteydessä ehdotuksen, jolla vesipuitedirektiiviä, pohjavesidirektiiviä ja ympäristölaatu normidirektiiviä muutettaisiin. Keskeiset muutokset liittyisivät seuranta- ja tilatietojen raportointiin, tarkkailulistamenettelyyn pohjavesille sekä uusien seurantamenetelmien mahdollistamiseen tila-arviossa. Lisäksi ehdotuksessa muutettaisiin pintavesien ympäristölaatu normeja sekä lisättäisiin pintavesille ja pohjavesille uusia pilaavia aineita ja annettaisiin ympäristölaatu normit. Uudet lisätyt pilaavat aineet olisivat mm. kasvinsuojeluaineita, lääkeaineita ja teollisuuskemikaaleja.

Vesienhoidon ympäristötavoitteet

Ympäristöministeriö asetti työryhmän vesienhoidon ympäristötavoitteisiin liittyvän lainsäädäntömuutoksen valmistelemiseksi. Tavoitteena on säätää ympäristötavoitteiden sitovuudesta ja siitä, milloin niistä voidaan poiketa uuden merkittävän hankkeen vuoksi. Tällä hetkellä vesien hyvän tilan tavoitteesta poikkeaminen uuden merkittävän hankkeen vuoksi on mahdollista vain joka kuudes vuosi, kun valtioneuvosto hyväksyy vesienhoitosuunnitelmat.

Kansainvälinen yhteistyö vesien ja merten suojelussa

Itämeren suojelukomissio HELCOM:n yhteistyö on ollut virallisesti tauolla Venäjän hyökkäyssodan seurauksena helmikuusta 2022 lähtien. Käytännössä komission muut osapuolet ovat jatkaneet yhteistyötä keskenään täysimääräisesti, mutta epävirallisessa muodossa. Lokakuussa 2021 hyväksytyn Itämeren suojelun toimintaohjelman (Baltic Sea Action Plan, BSAP) toimeenpano on käynnistetty ja HELCOM:n rakennetta uudistetaan vuosien 2022 ja 2023 aikana vastaamaan paremmin toimintaohjelman tarpeita. Ympäristöministeriössä on valmisteltu kansallista BSAP:n toimeenpanosuunnitelmaa, joka valmistuu vuoden 2023 alussa.

Suomi sitoutui Yhdistyneiden Kansakuntien kestävä kehityksen merten suojelun tavoitteisiin YK:n valtamerikonferenssissa. Suomen sitoumukset perustuvat pitkälti Suomen kansalliseen merenhoitotyöhön. Suomi osallistui aktiivisesti YK:n merioikeusyleissopimuksen alaisuudessa käytyihin neuvotteluihin kansallisen lainkäyttövallan ulkopuolisten merialueiden suojelua ja kestävää käyttöä koskevasta sopimuksesta. Tämä niin kutsuttu BBNJ-sopimus tulisi viimeistellä vuoden 2023 aikana. Suomi on edistänyt aktiivisesti Jäämeren suojelua Koillis-Atlantin suojelukomissio OSPAR:n yhteistyössä.

Merialuesuunnittelu

Ympäristöministeriö laati osaksi Rakennetun ympäristön tietojärjestelmää (RYTJ) merialuesuunnitelman tietomallin. Ympäristöministeriö laati yhteistyössä sidosryhmien kanssa Merialuesuunnitteluun ja Merenhoidon toimenpideohjelmaan kuuluvan Rannikkostrategian luonnoksen sekä laati suunnitelmat niin ikään merenhoidon toimenpiteisiin

kuuluvien ”merialuesuunnitelman tarkistamis- ja tietotarpeiden selvittämiseksi” ja ”merialuesuunnitelman vaikuttavuuden arviointi- ja seurantaohjelman” toteuttamiseksi. Ympäristöministeriö osallistui yhdessä maakuntien liittojen merialuesuunnittelu-yhteistyön kanssa useisiin kansainvälisiin hankkeisiin Itämeren maiden 2021 hyväksymän Merialuesuunnittelun tiekartan 2030 toteuttamiseksi.

Rakennetun ympäristön digitalisaation edistäminen ja rakentamislaki

Ympäristöministeriön ehdotus kaavoitus- ja rakentamislakiin jaettiin syksyllä 2021 pidetyn lausuntokierroksen jälkeen kahtia ja eduskuntaan eteni hallituksen esitys rakentamislakiin. Uudella rakentamislakiin on tarkoitus parantaa sääntelyn vaikuttavuutta erityisesti ilmastomuutoksen hillitsemiseksi, kiertotalouden edistämiseksi, rakentamisen laadun parantamiseksi sekä rakentamisen päätösten ja tietosisällön valtakunnallisen digitaalisuuden mahdollistamiseksi. Lain on hallituksen esityksen mukaan tarkoitus tulla voimaan 1.1.2024.

Osana rakentamislain kokonaisuudistusta on valmisteltu hallituksen esitys laiksi rakentamisen suunnittelu- tai työnjohtotehtävissä toimivien pätevyyden osoittamisesta. Esitys (HE 249/2022) annettiin eduskunnalle lokakuussa. Rakentamisen pätevyyksien toteamismenettelyä muutettaisiin siten, että laissa vaadittu pätevyys ja kelpoisuus osoitettaisiin rakennusvalvontaviranomaiselle todistuksella. Sen myöntäisi määrääjäksi lakiehdotuksessa määriteltävä toimielin.

Vuonna 2022 toteutettiin mittava rakennetun ympäristön yhteentoimivuustyö, jossa luotiin ja harmonisoitiin sanastoja, koodistoja ja tietomalleja keskeisille tiedoille. Yhteentoimivuuden yhteistyöryhmässä toimivat semanttinen yhteentoimivuus, kokonaisarkkitehtuuri, standardisointi ja teemaryhmät jatkoivat työtään ja varmistivat määritysten sopivan koko alalle. Rakentamislain ehdotuksessa oleville ilmastaselvitykselle ja materiaaliselosteelle tehtiin tietomallit osaksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmän malleja.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tekninen toteuttajakumppani valittiin. Toimialan digikehitystä ja valmiutta järjestelmän käyttöönottoon tuettiin myöntämällä avustuksia järjestöille ja kunnille. Kuntien ja maakuntien liittojen valmistautumista rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tuomien tietorakenteiden ja toimintatapojen muutokseen tuettiin jatkamalla DigiFinland Oy:n Muutostuki -projektia.

Lupamenettelyjen kehittäminen

Lupamenettelyjen kehittämiseksi toteutettiin toimia Marinin hallituksen puoliväliirien kirjausten mukaisesti. Ympäristönsuojelulakiin lisättiin säännökset (HE117/2022) lupaviranomaisen yhteyden pidosta valvontaviranomaisen ja hakijan kanssa sekä mahdollisuudesta järjestää yleisön kuulemistilaisuuksia. Lisäksi valmisteltiin hallituksen esitys

(HE122/2022 vp.) lainmuutoksista eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaisesta etusijasta aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023-26 ja hallintotuomioistuimissa 2023-28. Lainmuutokset tulivat voimaan vuoden 2023 alussa.

Ympäristönsuojelun jätevuotta ja luvan muuttamista koskevaa sääntelyä täydennettiin ja täsmennettiin tavoitteen alin tehokkaampi täytäntöönpano. Ympäristönsuojelulain uudistusten [toimivuus- ja vaikuttavuusarviointi](#) valmistui ja keskeinen toteamus oli, että laissa ei ole merkittäviä ongelmia joskin kehittämistoimia esitettiin. Ympäristöministeriö asetti työryhmän selvittämään ympäristöhallinnon ennako- ja jälkivalvonnan asiointeja ja tietovirtoja pohjaksi tiedonhallinnan kehittämistoimille. [Työryhmän raportin](#) pohjalta valmisteltiin kehittämishanke-ehdotus. Sähköisiä lupa- ja valvontamenettelyjä kehitettiin pienimuotoisesti.

Ilmansuojelu ja teollisuuspäästädirektiivi

Ehdotus kansallisen ilmansuojeluohjelman 2030:n päivittämisestä toimitettavaksi komissiolle keväällä 2023 on valmisteltu. Ilmansuojelun viestintää kehitettiin ymparisto.fi:n kautta. EU:n komissio julkaisi laajan säädösehdotuspaketin vahvistamaan ympäristönsuojelua EU:n nollapäästöstrategian mukaisesti. Teollisuuspäästädirektiivin uudistusehdotuksen, päästöportaaliasetusehdotuksen ja uuden ilmanlaatudirektiiviehdotuksen käsittely jatkuu ympäristöneuvostossa.

Ympäristövahinkorahasto

Ympäristövahinkorahastoa koskeva lakiehdotus (HE 183/2022 vp) hyväksyttiin eduskunnan täysistunnossa yksimielisesti 7.12.2022. Uusi talousarvion ulkopuolinen rahasto aloittaa toimintansa vuoden 2025 alussa. Merkittävän uudistuksen tavoitteena on välttää mahdollisimman pitkälle valtion taloudellisen väliintulon tarve ympäristövahinkotapauksissa.

Pilaantuneet maa-alueet

Suomen käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätealueiden tarkempia kohdetutkimuksia ja kunnostuksia jatkettiin kiireellisyysjärjestyksen mukaisesti. Pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta vuosina 2020-2022 annetun valtioneuvoston asetuksen (1239/2019) voimassaoloa on jatkettu ja tätä koskeva valtioneuvoston asetusta (1037/2022) annettiin 8.12.2022. Happamien sulfaattimaiden (HaSu-maiden) kansallinen opas rakennushankkeisiin - valmisteltiin (Ympäristöministeriön julkaisu 2022:3).

Kemikaalien ympäristövaikutukset

Uudistettu kansallinen kemikaaliohjelma hyväksyttiin vuosille 2022-24. Ohjelman seurannan ja arvioinnin mittaristoa valmisteltiin. Ensimmäinen kansallinen kemikaalifoorumi järjestettiin. Ympäristönäkökulma sisällytettiin kansalliseen mikrobiresistenssin torjuntaohjelmaan.

Aktiivinen osallistuminen EU:n kemikaalilainsäädännön tarkistamisen valmisteluun jatkui useissa asetuksissa kuten POP-, F-kaasu-, otsoni-, pesuaine-, CLP- ja REACH-asetus ja RoHS-direktiivissä.

Luonnonsuojelulainsäädännön uudistaminen

Luonnonsuojelulainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys (HE 76/2022 vp) annettiin eduskunnalle 12.5.2022. Eduskunta hyväksyi lakiesitykset 13.12.2022. Uuden luonnonsuojelulain lisäksi tehtiin muutoksia 13 kansallispuistoa koskevaan lakiin sekä tekniset muutokset 41 muuhun lakiin.

Luonnonsuojelulain uudistukseen liittyen vuonna 2022 valmisteltiin vuoden 1923 luonnonsuojelulain nojalla perustettuja luonnonpuistoja, kansallispuistoja ja eräitä luonnonsuojelualueita koskevien lakien muuttamista koskeva lakiuudistus. Hallituksen ehdotus (HE 270/2022 vp) annettiin 10.11.2022. Uudistuksella on tarkoitus saattaa ennen vuoden 1996 luonnonsuojelulain voimaantuloa lailla perustettujen luonnonsuojelualueiden rauhoitussäännökset yhdenmukaisiksi uuden luonnonsuojelulain kanssa ja lain tasolle perustuslain mukaisesti. Hallituksen esitykseen sisältyy yhteensä 21 muutettavaa lakia, jotka koskivat 19 luonnonpuistoa, 28 kansallispuistoa ja 12 muuta valtion luonnonsuojelualueita. Soidensuojelualueiksi vuosina 1981 ja 1988 lailla perustettujen suojelualueiden rauhoitussäännösten uudistaminen jätettiin esityksen ulkopuolelle työmäärän suuruuden vuoksi.

Luonnonsuojelulainsäädännön uudistamiseen liittyvä hallituksen esitys luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja ennaltaehkäisystä hyväksyttiin eduskunnassa ja vahvistettiin 14.1.2022. Komissio hyväksyi luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja ennaltaehkäisystä annetun lain tukiohjelman päätöksillä 28.3.2022 ja 19.12.2022.

Helmi-elinympäristöohjelma

Helmi-elinympäristöohjelma eteni tuloksekkaasti myös vuonna 2022. Sekä soiden suojelussa että ennallistamisessa tulokset ylittivät odotukset. Arvokkaita soita suojeltiin yhteensä hieman yli 5500 hehtaaria, eniten Pohjanmaalla, Kainuussa, Pohjois-Savossa sekä

Pohjois-Karjalassa. Metsähallituksen Luontopalvelut ennallisti suojelualueiden soita Helmi-rahoituksella ennätyksellisen suuren määrän eli lähes 5 200 hehtaaria.

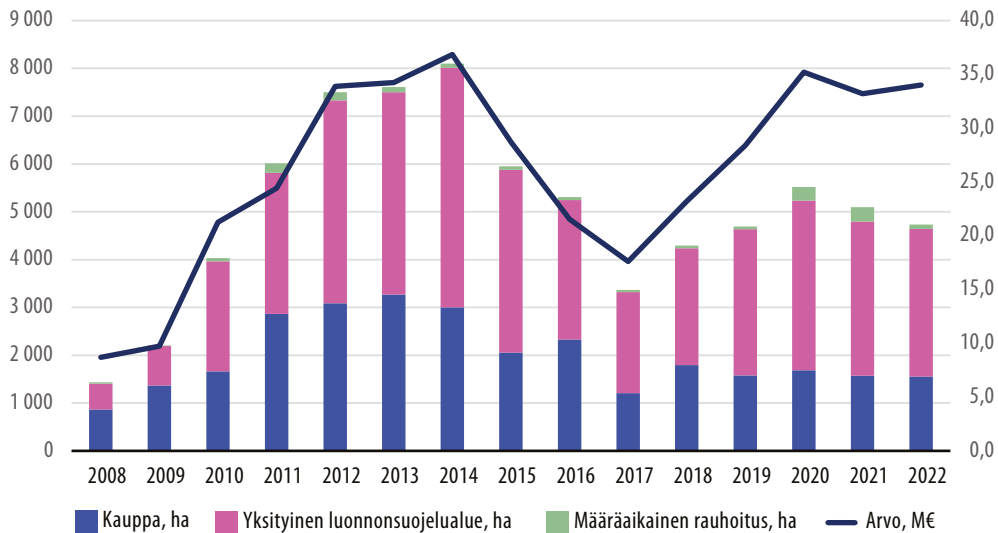
Metsäisissä elinympäristöissä hoidettiin muun muassa lehtoja, jalopuumetsiköitä ja valkoselkätikkametsiä. Yhteensä toimia tehtiin 120 luonnonsuojelualueen kohteella. Perinnebiotooppien kunnostustöitä tehtiin Helmi-ohjelmassa lähes 1 000 hehtaarin alueella. Pienvesien, rantojen, fladojen ja kluuvien kunnostuksia tehtiin yli 60 kohteella, ja esimerkiksi puroja sekä noroja inventointiin lähes 450 km.

Helmi-ohjelman kunnostustoimenpiteet lintuvesikohteilla kohdennetaan ensisijaisesti Natura 2000 -verkostoon kuuluville erityisen arvokkaille linnustonsuojelualueille. Vuonna 2022 kunnostustoimet olivat käynnissä 26 kohteella. Kunnostustoimina tehtiin muun muassa rantaniittyjen ja -luhtien niittoa ja raivauksia, laidunnusta, pesimäsaarten rakentamista ja hoitokalastusta vieraspetopyyntiä. Lisäksi vieraspetojen tehopyyntiä tehtiin 73 kohteella.

Metsien suojelu

Metsiensuojelua edistävän METSO-ohjelman suosio jatkui vuonna 2022. METSO-ohjelman kautta suojeltiin pysyvästi yli 4600 hehtaaria metsää sekä kahdenkymmenen vuoden määräaikaisin rauhoituksin vajaat 100 hehtaaria metsää. Vuoden 2022 lopussa päättyneen Luontolahja-kampanjan tuloksena suojelun piiriin tuli 3375 hehtaaria alueita ja tuon pinta-alan valtio tuplaa suojelemalla saman verran omistamiaan alueita.

Lakisääteisten suojeluohjelmien suojelua toteutettiin reilut 2100 hehtaaria sekä Pohjois-Suomen metsien vapaaehtoista suojelua noin 3150 hehtaaria. Suojelualueverkostoa täydennettiin vuoden aikana kokonaisuudessaan yli 17 000 hehtaarilla maa-alueilla. Suojelun piiriin tuli myös noin 5000 hehtaaria vesialueita.

Kuvio 1. METSO-ohjelman toteutus ELY-keskuksissa (ha ja euroa)

Luontotiedon lisääminen ja hallinta

Puutteellisesti tunnettujen ja uhanalaisten lajien ja luontotyyppien tutkimusohjelma PUT-TE2:n hankkeet toteuttivat tutkimustaan suunnitelmien mukaisesti (13 hanketta, myönnetty määräraha noin 1,1 miljoonaa euroa vuodelle 2022). Vuosi 2022 oli 2-vuotisten hankkeiden viimeinen. Tutkimusohjelman päätösseminaari pidetään keväällä 2023.

Vuoden 2022 aikana ympäristöministeriö käynnisti uuden tutkimusohjelman, luonnon monimuotoisuuden systemaattisten pitkäaikaisseurantojen tutkimusohjelman (BIO-MON), johon valittiin yhteensä 10 hanketta toteutettaviksi vuosina 2022–2024 (myönnetty määräraha vuonna 2022 n. 1,76 miljoonaa euroa). Tutkimusohjelman tavoitteena on kehittää suomalaisten lajien ja luontotyyppien pitkäaikaisseurantoja ja seurannoissa käytettäviä menetelmiä valtakunnallisesti ja alueellisesti luonnonsuojelun näkökulmasta. Lisäksi tutkimusohjelma pyrkii lisäämään monimuotoisuuden seurannan kattavuutta tuomalla uusia lajeja ja luontotyyppisiä seurantojen piiriin sekä parantamalla seurantojen kustannustehokkuutta.

Pääosin ympäristöministeriön rahoittama ja Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) toteuttama Suomen ekosysteemiobservatorion (FEO) -hankkeen toinen rahoituskausi päättyi vuoden 2022 lopussa. FEO kokoaa yhteen hajallaan olevia luonnon tilan seurantaan tukevia toimintoja ja kehittää tutkimus- ja seurantainfrastruktuurien puutteellisia osia. Hanke edistää havaintoverkoston, kaukokartoitusaineistojen, analyysialgoritmien sekä avoimien aineisto- ja raportointituotteiden hyödyntämistä ja kehitystyötä.

Muun muassa kansallisen biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman seurantaan keskittyvän luonnontila.fi -järjestelmän ja sen taustalla olevien indikaattorien päivitystyö saatiin vuoden 2022 aikana lähes päätökseen. Uusi luonnontila.fi -verkkosivusto lanseerataan keväällä 2023.

Työryhmän esitys kansalliseksi pölyttjästrategiaksi ja toimenpidesuunnitelmaksi julkaistiin alkuvuodesta 2022.

Valtakunnallisten perinnebiotooppien päivitysinventointi etenee suunnitellusti, inventointeja on tehty ELY-keskuksissa ja Metsähallituksen luontopalveluiden alueilla.

Kansallinen biodiversiteettistrategia

Kansallista biodiversiteettistrategian ja toimintaohjelman valmistelua jatkettiin. Strategian edellyttämiä lisäsuojelutarpeita selvitettiin KOKASU-hankkeessa ja vanhojen sekä luonnontilaisten metsien määrittelyä tehtiin omassa hankkeessaan. Strategian viimeistely siirtyi vuodelle 2023 YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen osapuolikouksen siirryttyä vuoden 2022 loppuun.

Suomen sitoumukset Euroopan komissiolle luontokadon pysäyttämiseksi

EU:n biodiversiteettistrategian mukaan jäsenvaltioiden tuli laatia vuoden 2022 loppuun mennessä sitoumukset suojelupinta-alan nostamiseksi 30 %:iin ja luonto- ja lintudirektiivien luontotyyppien ja lajien tilan parantamiseksi vuoteen 2030 mennessä. Sitoumuksissa kuvataan, kuinka paljon uusia suojeltuja alueita perustetaan ja missä ne sijaitsevat, sekä mitkä direktiiviluontotyytit ja -lajit valitaan tilaltaan parannettaviksi ja missä tyydytään tilan heikkenemisen pysäyttämiseen. Suomen sitoumuksia työstettiin laajapohjaisissa työ- ja ohjausryhmissä vuoden 2022 aikana. Suomen kansallisten sitoumusten valmistelua jatketaan vielä EU:n antaman alkuperäisen määräajan jälkeen. Tavoitteena on, että kaikki Suomen sitoumukset kootaan esimerkiksi valtioneuvoston periaatepäätöksen muotoon ja ne toimitettaisiin Euroopan ympäristökeskukselle viimeistään syksyllä 2023.

EU:n komission ehdotus ennallistamisasetukseksi

EU-komissio antoi 22. kesäkuuta 2022 asetusehdotuksen luonnontilan parantamisesta (ennallistamisasetus). Ehdotuksessa on kyse elinympäristöjen ja lajiston tilan parantamisesta ja siinä on keskeisiltä osin kyse olemassa olevan yhteisöläinsäädännön (luonto-, lintu-, vesipuite- ja meristrategiadirektiivi) toimeenpanon tehostamisesta. Ehdotus koskee myös asioita, joita ei ole ennen EU:n tasolla säädelty, kuten metsäluonnon ja kaupunkiympäristöjen monimuotoisuus ja pölyttjäpopulaatiot. Valtioneuvoston U-kirjelmä toimitettiin eduskuntaan 22.9.2022 ja eduskunnan suuri valiokunta täydensi lausunnollaan

valtioneuvoston kantaa 30.11.2022. Suomi on YM:n johdolla johdonmukaisesti vaikuttanut asetukseen sen valmistelun ja käsittelyn eri vaiheissa. Neuvottelut jatkuvat vuonna 2023.

Lajisuojelun sopimukset

Bernin sopimuksen pysyvän komitean 42. kokouksessa 28.11.-2.12.2022 päätettiin määränemmistöllä pitää susi sopimuksen liitteessä II (tiukasti suojeltu) ja edistettiin sopimuksen strategiatyötä sekä kestävästä rahoitusta. Ramsar -kosteikkosopimuksen 14. osapuolikokouksessa 5.-13.11.2022 hyväksyttiin 21 päätöslauselmaa, jotka käsittelevät mm. luontopohjaisia ratkaisuja kosteikkojen suojelussa ilmastomuutokseen vastaamisessa, pienten kosteikkojen suojelua, Ramsarin viidennen strategisen suunnitelman keskeisiä elementtejä ja vesilintupopulaatioiden arvioita.

Kansallispuistot

Vuonna 2022 valmisteltiin Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamista Rautavaaran kunnan laatiman Master Planin pohjalta. Hallituksen esitys Tiilikkajärven kansallispuiston laajentamisesta annettiin eduskunnalle 17.11.2022 (HE 308/2022 vp). Esityksessä Tiilikkajärven kansallispuistoon liitettäisiin noin 2441 hehtaaria valtion omistuksessa olevia maita Rautavaaran kunnassa Tiilikan, Pumpulikirkon, Löytynsuon - Maamonsuon ja Haravalehdon Natura 2000 -alueilta sekä Ylä-Keyritty-järven pohjoispuolelta. Laki kansallispuiston laajentamisesta on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.6.2023.

Maisemanhoito ja kaupunkipuistot

Valtakunnallisesti arvokkaita maisema-alueita (VAMA 2021) koskevaa aluevalikoimaa (186 aluetta) hyödynnetään maankäytön suunnittelun ohjauksessa (MRL) ja luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelussa. Alueita koskevaa tiedotus- ja tutkimustoimintaa kehitetään mm. SYKEN verkkosivustoa hyödyntäen.

Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelu etenee. Alueiden verkosto kasvoi 2022 kahdella uudella alueella, jotka perustettiin Tenonlaaksoon Utsjoelle ja Yläkemijoen kylämaisemiin Rovaniemelle. Kahden uuden valtakunnallisen maisemanhoitoalueen valmistelu käynnistettiin: Sallan Saijaan ja Suomussalmen Vienalaiskyliin.

Ympäristöministeriö teki 30.9.2021 päätöksen Savonlinnan kansallisen kaupunkipuiston perustamisesta. Itä-Suomen hallinto-oikeus kuitenkin kumosi ympäristöministeriön päätöksen 10.1.2023 päätöksen sisältämän määräyksen ja sen perustelujen ristiriitaisuuden vuoksi ja palautti asian ympäristöministeriölle uudelleen käsiteltäväksi. Uusi päätös valmisteltaneen kevään 2023 aikana. Savonlinnan kansallinen kaupunkipuisto olisi Suomen 11. kaupunkipuisto ja laajuudeltaan noin 7 700 hehtaaria. Puiston ytimessä on

Olavinlinna, josta alue levittäytyy läheisten puutalokortteleiden, Riihisaaren ja Kyrönsalmen kautta saimaannorpan keskeisille elinalueille etelään Pihlajavedelle ja pohjoiseen Pienelle Haukivedelle.

Ympäristövaikutusten arvioinnin kehittäminen arktisella alueella

Ympäristöministeriö teetti yhteistyössä Saamelaiskäräjien kanssa selvityksen Saamelaisten alkuperäiskansaoikeudet ja saamelaiskulttuuria koskevien vaikutusten arviointi YVA-lain mukaisessa menettelyssä ja niiden toimeenpanon edellytykset Suomessa. Selvityksessä tarkastellaan nykyistä YVA-menettelyyn liittyvää sääntelyä ja saamelais-kulttuuriin kohdistuvia vaikutuksia ja niiden tunnistamista. Työ liittyy Arktisen neuvoston hyväksymien Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) hyvän käytännön suositukset Arktisella alueella¹ kansalliseen toimeenpanoon.

Ympäristötietoisuuden ja ympäristökasvatuksen edistäminen sekä ympäristöjärjestöjen tukeminen

Vuonna 2022 harkinnanvaraista valtionavustusta myönnettiin 37 ympäristö- ja asuntoalan järjestölle niiden perustoimintaan, yhteensä 1 474 000 miljoonaa euroa. Ympäristöhoitoon (ml. saaristo- ja tunturialueiden jätehuoltoon) osoitettiin yhteensä 675 000 euroa ja ympäristökasvatus- ja valistushankkeisiin 330 000 euroa. Avustusmomentilta kohdennettiin eduskunnan päätöksellä suoraan BirdLife Suomi ry:lle 150 000 euroa, Suomen Metsästäjäliitolle 100 000 euroa ja ympäristökasvatusjärjestö FEE Suomi ry:lle 100 000 euroa.

1.2.3 Hiilineutraali kiertotalousyhteiskunta

Ilmastolaki ja ilmastopolitiikan toimeenpano

Ilmastolakia uudistettiin kaksivaiheisesti vuoden 2022 aikana. Ilmastolain ensimmäisen vaiheen tavoitteena (423/2022) on hallitusohjelman mukaisesti vahvistaa sääntelyn ohjausvaikutusta ja varmistaa, että Suomi saavuttaa hiilineutraaliuden vuoteen 2035 mennessä. Laissa säädetään muun muassa uusista ilmastotavoitteista, maankäyttösektorin suunnitelmasta sekä uudesta saamelaisesta ilmastoneuvostosta. Ilmastolain toisen vaiheen uudistus koskee kunnan ilmastosuunnitelman laatimisvelvoitetta ja ilmastolain mukaista muutoksenhakua.

¹ Good Practices for Environmental Impact Assessment and Meaningful Engagement in the Arctic –Including Good Practice Recommendations, 2019. Arctic Council, Sustainable Development Working Group.

Vuoden 2022 aikana valmisteltiin taakanjakosektoria käsittelevä, ilmastolain edellyttämä keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma (KAISU), joka annettiin selontekona eduskuntaan. Suunnitelma laaditaan kerran vaalikaudessa ja se sisältää toimenpideohjelman taakanjakosektorin päästöjen vähentämiseksi. Lisäksi laadittiin lakisääteinen vuoden 2022 ilmastovuosikertomus.

EU:n 55-valmiuspaketin 12 ehdotuksen käsittely saatiin päätökseen vuoden 2022 lopussa ja samalla edistettiin Pariisin sopimuksen toimeenpanoa. Vapaaehtoisia päästökompensatioita koskevaa ohjeistusta kehitettiin tutkimusten pohjalta. Kunta- ja aluehankkeita edistettiin ja toteutettiin kuntien avustushaku kiertotalouden ja ilmastotavoitteiden vauhdittamiseksi. Valtakunnallinen vähähiilinen EAKR -hankekokonaisuus aloitettiin.

Tuulivoimarakentaminen

Tuulivoimarakentamisen edistämistä jatkettiin yhteistyössä muiden ministeriöiden ja sidosryhmien kanssa. Tuulivoimarakentamisen ohjauksen tehostamiseksi ja yhtenäistämiseksi on jatkettu valtakunnallista tuulivoimaneuvontaa. Lisäksi ympäristöministeriö on seurannut vuonna 2020 ELY-keskuksille myönnettyjen määrärahojen käyttöä tuulivoimarakentamisen edistämiseen. Vuonna 2022 ympäristöministeriö myönsi kolmannella ja neljännellä tuulivoima-avustuskierroksella avustusta kahdeksan kunnan ja kahdeksan maakunnan liiton alueen tuulivoimarakentamisen selvityksiin ja suunnitteluun. Vuodesta 2020 myönnettyjen neljän tuulivoima-avustuskierroksen avustukset maksettiin joulukuun 2022 loppuun mennessä. Avustuksia maksettiin yhteensä 37 hankkeelle 1 371 886 euroa. Lisäksi vuonna 2022 myönnettiin vihreän siirtymän investointihankkeiden edistämisen avustusta neljälle maakunnan liitolle avustusta tuulivoimarakentamisen selvityksiin. Ympäristöministeriö on aloittanut tuulivoiman edistämistä varten myönnettyillä valtion lisätalousarvion rahoituksella tuulivoimaselvityksiä ja valmistelemaan lisäohjeistusta. Esimerkiksi tuulivoimarakentamisen suunnitteluohjeen päivitys aloitettiin vuoden 2022 lopulla.

Sähköisen liikenteen latausinfrastrukturi

Asuinkiinteistöjen sähköisen liikenteen latausinfra-avustusta myönnettiin vuonna 2022 yhteensä 9 miljoonaa euroa. Myönnettyllä avustussummalla avustettiin noin 13 400 latausvalmiuden tai -pisteen toteuttamista asuinkiinteistöillä. Vuonna 2022 otettiin käyttöön sähköisen liikenteen latausinfra-avustus työpaikkakiinteistöille. Avustusta myönnettiin hie-
man alle 700 latauspisteen toteuttamiseen, yhteensä 506 000 euroa. Avustuksen kysyntä on jatkunut suurena. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (ARA) joutui suuntaamaan vuonna 2022 käsittelyresurssejaan energia-avustusten myöntämiseen, minkä vuoksi latausinfra-avustuksien myöntäminen siirtyi osin vuoden 2023 puolelle.

Vähähiilinen rakentaminen

Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelmalla tuetaan vuosina 2021–2025 yhteensä 40 miljoonalla eurolla (josta ympäristöministeriön osuus 6 miljoonaa euroa) rakennetun ympäristön ilmastotyötä. Ohjelmaa toteuttavat yhdessä ympäristöministeriö ja Business Finland. Tavoitteena on vauhdittaa rakennetun ympäristön ilmastomuutosta torjuvien ja vähähiilisyttä tukevien tuotteiden, teknologioiden, palveluiden ja toimintamallien kehitystä ja leviämistä, edistää elinkeinorakenteen uudistumista ja kasvattaa suomalaisyri-
tysten kestäviin ratkaisuihin perustuvaa kilpailukykyä. Vuoden 2022 aikana toteutettujen kahden rahoitushaun myötä käynnistyi 28 ympäristöministeriön rahoittamaa hanketta. Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma toteuttaa osaltaan Suomen kestävä kasvun ohjelmaa, joka on osa EU:n elpymisvälinettä (Recovery and Resilience Facility, RRF).

Vähähiilisen rakentamisen tiekartan päätavoitteena on mahdollistaa uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvo-ohjaus 2025 mennessä. Raja-arvo-ohjauksella voidaan merkittävästi välttää kasvihuonekaasupäästöjä, minkä lisäksi rakennusten vähähiilisyys vaikuttaa myös rakennusmateriaalien kulutusta hillitsevästi. Vähähiilisyttä koskevaa sääntelyä on valmisteltu vuonna 2022 osana uuden rakentamislain valmistelua. Hallituksen esitys uudeksi rakentamislainsäädännöllä sisältää rakennuksen vähähiilisyttä koskevan uuden olennaisen teknisen vaatimuksen, jonka pohjalta on laadittu asetusluonnos rakennuksen ilmastokeselvitykseksi. Luonnos oli ennakkolausunnoilla jo kesällä 2021, ja vuonna 2022 jatkokehitetty asetusluonnos perustuu lausuntokierroksen palautteeseen. Tärkeänä osana vähähiilisen rakentamisen säädöskehitystä on ollut 2022 aktiivisena jatkunut pohjoismainen yhteistyö, jolla pyritään yhdenmukaistamaan eri pohjoismaiden lakisäätöisiä rakennusten ilmastokeselvityksiä. Vuoden aikana ilmastokeselvitykset ovat tulleet pakollisiksi Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa.

Puuohjelma

Puun käyttöä rakentamisessa edistettiin tukemalla kysyntäosaamisen kehittymistä erityisesti julkisessa rakentamisessa sekä tukemalla teollisten ratkaisujen yritys- ja kaupunkien kehitystä vastaamaan kasvavaan kysyntään. Ohjelma keskittyi avustettujen hankkeiden tulosten hyödyntämisen varmistamiseen viestintätoimin. Yleistä kiinnostusta puuhun ja puurakentamiseen herätettiin Tiedekeskus Heurekan ja Metsämuseo Luston puunäyttelyillä sekä some-kampanjalla.

Kiertotalouden edistäminen

Valtioneuvoston strategista kiertotalousohjelmaa koskevan periaatepäätöksen toimeenpanoa jatkettiin. Kiertotalousohjelman luonnonvaratavoitteiden toteuttamista edistävä skenaariotyö tutkimuslaitosten ja kiinnostuneiden maakuntien, kaupunkien sekä yri-
tys- ja toimialajärjestöjen kanssa alkoi. Yhteistyöllä tunnistetaan vaikuttavimpia toimia

kiertotalouden edistämiseen. Tavoitteena on solmia vapaaehtoinen green deal-sopimus, joka tukee kiertotalousohjelman luonnonvaratavoitteiden toteuttamista. Avustusta jaettiin 20 kehityshankkeelle, jotka tähtäävät kasvihuonekaasupäästöjen ja luonnonvarojen käytön vähentämiseen kunnissa. Yritysten johdolle ja tuotesuunnittelusta vastaaville suunnattu vuoden mittainen Circular Design kehitysohjelma alkoi. Edistettiin kestäviä julkisia hankintoja sekä vapaaehtoisten ns. green deal -sopimusten käyttöönottoa.

Valtakunnallinen jätesuunnitelma uudistettiin vuoteen 2027 ja hyväksyttiin valtioneuvostossa. Myös muovitiekartta päivitettiin vuoden 2022 aikana ja toimeenpanoa jatkettiin. Muovitiekarttaa toteuttavan PlastLIFE-hanke sai myönteisen EU-rahoituspäätöksen (Life IP –rahoitusväline) ja hanke käynnistettiin.

Kiertotaloutta edistävää lainsäädäntöä kehitettiin hallitusohjelman ja EU-säädösten mukaisesti. Lisäksi huolehdittiin EU:n kiertotalousohjelman vuoden 2021 ja 2022 aloitteiden (arviolta n. 15 kpl) kansallisesta koordinaatiosta. Vuoden 2022 aikana komissio antoi kaksi ns. kiertotalouspakettia. Ympäristöneuvostossa neuvoteltiin mm. akkuasetusehdotuksesta ja jätteiden siirtoa koskevasta asetusehdotuksesta. Lisäksi ennakkovaikutettiin loppuvuonna annetun pakkaus- ja pakkausjäteasetusehdotuksen sisältöön ja valmistaututtiin tuleviin neuvotteluihin.

Kertakäyttömuoveja koskevan SUP-direktiivin täytäntöönpano valmistui. Muovien kuluksen vähentämistä koskeva vapaaehtoinen sopimus (green deal) allekirjoitettiin.

Jäterekistereitä koskeva jätelain muutos hyväksyttiin. Uusiomateriaalien tuotteistamista koskevan työryhmän väliraportti valmistui. Betonimurskeen jätteeksi luokittelun päättymistä koskeva ns. EEJ-asetus on annettu ja sovellusohje käytössä.

Jäte- ja tuotetietojärjestelmä -hankkeen ensimmäinen vaihe saatiin toteutettua pääosin hankesuunnitelman mukaisesti. Hankkeessa otettiin käyttöön SIIRTO-rekisteri ja kehitettiin uuden jäteasetuksen kirjanpito- ja tiedonantovelvoitteiden mukaista raportointia sekä jätehuoltorekisterin ja tuottajarekisterin tietopalvelut.

Kunnan jätehuollon toimialalla toimiviin sidosyksiköihin ja hankintayksiköihin sovellettavaa ulosmyyntirajaa koskeva jätelain muutos valmistui. Ympäristöministeriö osallistui jäteveron soveltamisalan laajentamista ja maksun korottamista koskevaan jäteverolain muutoksen valmisteluun ja kävi neuvotteluja jätteen energiana hyödyntämistä ja polttoon päätyvän yhdyskuntajätteen päästöjen vähentämistä koskevasta vapaaehtoisesta sopimuksesta (green deal).

Rakentamisen kiertotalous

Rakentamisen kiertotalouden edistämisessä painopiste on ollut materiaalikiertojen edistämisessä. Osana uutta rakentamislakia on valmistelu asetusluonnos rakennuksen materiaaliselosteesta sekä aloitettu purkumateriaali- ja rakennusjätieselvityksen asetusvalmistelu. Materiaaliselosteen asetusluonnos oli lausunnolla loppuvuodesta 2022. Purkumateriaali- ja rakennusjätieselvityksen tavoitteena on edistää purkumateriaalien laadukasta hyödyntämistä ja kehittää rakennus- ja purkujätetilastointia. Selvitysten raportointiin ja tallentamiseen liittyvä valtakunnallinen tietojärjestelmähankkeen valmistelu jatkui vuoden 2022 alussa valmistuneen esiselvityksen pohjalta.

Rakentamisen muovit green deal –sopimuksen toimeenpanoa jatkettiin, minkä tavoitteena on lisätä rakentamisen toimitusketjussa ja rakentamisessa käytettyjen kalvomuovien erilliskeräystä. Rakentamisen muovit green deal-sopimuksia on tehty 20 kappaletta vuoden 2022 loppuun mennessä. Sopimuksen toimeenpanoa tukemaan luotiin mallinnustyökalu purkumuovien mallintamiseen julkisissa palvelurakennuksissa. Työkalu antaa arvion purkumuovien määrästä ja jakaumasta muovilajeittain. Sopimuksen toimeenpanoa tukee myös Motivan ylläpitämä rakennusalan ammatillisen ja täydennyskoulutuksen verkkokoulutusohjelma, jossa otettiin käyttöön jo yhdeksäs moduuli: Rakentamisen muovit osana kiertotaloutta. Lisäksi on jatkettu Kestävän purkamisen green deal –sopimuksen toimeenpanoa, minkä päätavoitteena on lisätä purkumateriaalien uudelleenkäyttöä ja kierrättämistä edistämällä korjaus- ja purkuhankkeissa syntyvien purkumateriaalien markkinoiden toimivuutta. Vuoden 2022 lopulla sitoumuksen tehneitä oli 14.

Rakentamislakiehdotukseen sisältyvää uuden rakennuksen elinkaariominaisuuksia koskevan olennaisen teknisen vaatimuksen pohjalta perustettiin asiantuntijaryhmä. Ryhmä tehtävän on ollut pohtia elinkaariominaisuuksien, toisin sanoen pitkäikäisyyden, muunneltavuuden, monikäyttöisyyden, korjattavuuden, purettavuuden ja uudelleenkäytettävyyden käsitteitä, arviointikriteerejä ja ohjausta rakentamislakiesityksen ja edellisenä vuonna valmistuneen esiselvityksen pohjalta. Ryhmän esityksen on määrä valmistua alkuvuodesta 2023.

YK:n ympäristöohjelman UNEP:in alaisen Suomen vetämän Sustainable Buildings and Construction (SBC) –ohjelman viimeisenä toimintavuonna jatkettiin kaksi kahta rakentamisen kiertotaloutta edistävää hanketta, toisessa kohdemaina Burkina Faso ja Sri Lanka, toisessa Ghana, Senegal, Intia ja Bangladesh. Loppuvuodesta toteutettiin Afrikan nopeaan kaupungistumiseen kytkeytyvä, kestävä materiaalityökaloutta tukeva julkaisuhanke. Suomen Afrikka-strategiaan kytkeytyvää rakentamisen materiaalityökaloutta jatkettiin Aalto-yliopiston johdolla. SBC:n toimintakauden päätyttyä vuoden 2022 lopussa Suomi on lupautunut jatkamaan kestävän kulutuksen ja tuotannon edistämistä rakentamisen kiertotalouden alueella uuden mandaatin puitteissa UN-Environmentin koordinoiman Global Alliance for Buildings and Construction –verkoston alaisuudessa.

Ympäristöministeriö osallistui ja vakuutti rakennustuoteasetuksen uusimiseen erityisesti kiertotalouden ja asetuksen toimivuusongelmien osalta. Lisäksi rakennustuoteasetusta toimeenpantiin normaalisti: valmisteltiin ilmoitettujen laitosten toimielinpäätöksiä, valvottiin ilmoitettuja laitoksia sekä tehtiin näitä koskevia ilmoituksia komissiolle. Kansallisen tuotehyväksyntäjärjestelmän osalta pääpaino oli toimielinten hyväksymisessä ja valtuuttamisessa sekä informaatio-ohjauksessa.

Uusi eurooppalainen Bauhaus

Euroopan komission puheenjohtaja Ursula von der Leyenin aloitteesta käynnistetty uusi eurooppalainen Bauhaus (New European Bauhaus) on aloite, jolla pyritään tuomaan arkkitehtuuri ja muotoilu osaksi rakennetun ympäristön kestävä kehityksen, kiertotalouden, tasavertaisuuden ja laadun kehittämistä. Ympäristöministeriö on kertomusvuoden aikana neuvotellut Euroopan komission kanssa mandaatin pohjoismaiden omalle Bauhaus-ohjelmalle, josta rakentamisen ja asumisen pohjoismaiset ministerit päättivät loppuvuonna 2021. Ympäristöministeriö on yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa jatkanut kansallista koordinaatiota asiassa sekä valmistellut pohjoismaisten toimien rahoitusta yhdessä pohjoismaisen ministerineuvoston kanssa. Yhdessä valtioneuvoston kanslian kanssa ympäristöministeriö järjesti marraskuussa 2022 kansainvälisen Bauhaus-tilaisuuden, jossa Suomen ja Viron pääministerit, Ruotsin varapääministeri, Euroopan komission puheenjohtaja ja ympäristökomissaari Sinkeviciuksen kanssa kokoontuivat Suomeen vähähiilisen puurakentamisen ja kestävä metsienkäytön tilaisuuteen. Laajan sidosryhmähuomion saanut tilaisuus järjestettiin osana pohjoismaista Bauhaus-toimintaa.

Rakennusten energiatehokkuus

Laki rakennusten varustamisesta sähköajoneuvojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä annetun lain muuttamisesta (987/2022, HE 238/2022) tuli voimaan vuoden lopussa. Euroopan komission Suomen hallitukselle osoittaman perustellun lausunnon perusteella lakiin lisättiin pykälä, jolla eräät rakennukset vapautettiin rakennusten energiatehokkuusdirektiivin mukaisesta lämmitys- ja ilmastointijärjestelmien tarkastusveloitteesta.

Suomen pitkän aikavälin korjausrakentamisen strategian 2020–2050 tavoitteeksi on asetettu vähentää rakennusten hiilidioksidipäästöjä vuoden 2020 alusta 90 prosenttia vuoteen 2050 mennessä. Strategia koskee vuoden 2020 alkuun mennessä valmistuneita asuin- ja palvelurakennuksia, joita on yhteensä 1,4 miljoonaa. Vuoteen 2030 saakka ulottuvan tiekartan mukaisen toimeenpanosuunnitelman toimenpiteiden ja raportointivälineen valmistelu jatkui vuonna 2022.

Ympäristöministeriön johdolla valmisteltiin direktiiviehdotus (U-kirje 26/2022 vp eduskunnalle 31.3.2022 ja U-jatkokirje UJ19/2022 vp eduskunnalle 8.7.2022) ja valtioneuvoston ehdotus Suomen kannoksi Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin uudelleenlaadintaan. Energianeuvosto saavutti yleisnäkemyksen direktiiviehdotuksesta loppuvuodesta ja direktiiviehdotuksen käsittely jatkuu vuoden 2023 puolelle.

Asuinrakennusten energia-avustuksen vaikuttavuutta on arvioitu vuoden 2020 alusta heinäkuun 2021 loppuun mennessä tehdyistä korjauksista. Vaikutusarvioinnin mukaan 60 prosentissa korjauksista vähennettiin rakennusten primäärienergiankulutusta 30–60 prosenttia ja 40 prosentissa yli 60 prosenttia. Hankkeissa, joissa luovuttiin kiinteistökohtaisesta öljylämmityksestä rakenteellisten parannusten lisäksi, päästöt vähenivät pientaloissa 90 prosenttia ja kerrostaloissa 85 prosenttia. Avustusten vipuvaikutus on ollut 4,8 eli yhden miljoonan euron avustuksella on saatu aikaan 4,8 miljoonan euron energiaremontit ja työtä 56 henkilötyö vuotta sekä saavutetaan 25 vuoden aikana yhteensä 235 gigawattitunnin säästö lämmitysenergiankulutuksessa ja 80 kilotonnin leikkaus ilmastopäästöissä. Avustus on maksanut itsensä tuottamalla korjaushankkeista valtiolle takaisin. Vuodesta 2020 lähtien tarjolla ollutta avustusta on myönnetty joulukuuhun 2022 mennessä yhteensä 145 miljoonaa euroa. Yhteensä hakemuksia on tullut reilut 4 200 kappaletta. Valtaosa avustuksesta on myönnetty asuntoyhtiöille ja ARA-yhteisöille. Avustuksen voimassaoloa jatkettiin vuodelle 2023.

Vuonna 2022 tuli voimaan Valtioneuvoston asetus avustuksista asuinrakennusten kaukolämpölaitteistojen uusimiseen matalalämpötilaiseen kaukolämpöön soveltuviksi vuosina 2022 ja 2023. Avustusta voidaan myöntää 10 miljoonaa euroa vuodessa.

Syyskuussa 2020 käynnistettyä avustusjärjestelmää fossiilisesta öljylämmityksestä luopumiseksi pientalojen omistajille jatkettiin vuonna 2022 ja avustusjärjestelmä laajennettiin koskemaan myös maakaasulämmitteisiä pientaloja. Käytössä olevia öljylämmitteisiä pientaloja oli ennen avustusjärjestelmän käyttöönottoa noin 133 000 kappaletta ja maakaasulämmitteisiä pientaloja noin 4 000 kappaletta. Avustushakemuksia on tullut vuoden 2020 syyskuusta lähtien vuoden 2022 loppuun mennessä valtionapuviranomaisena toimivaan Pirkanmaan ELY-keskukseen yhteensä 26 644 kappaletta öljylämmityksestä luopumiseen ja 654 kappaletta kaasulämmityksestä luopumiseen. Myönteisiä avustuspäätöksiä tehtiin vuoden 2022 aikana lähes 48 miljoonalla eurolla, jolla avustettiin noin 12 000 pientaloa luopumaan fossiilisesta öljy- tai maakaasulämmityksestä. Hiilidioksidipäästöt vähenevät taakanjakosektorilla investointien toteuduttua noin 69 kilotonnia vuodessa.

Vuonna 2022 jatkettiin myös avustusjärjestelmää fossiilisesta öljylämmityksestä luopumiseksi kuntien omistamille rakennuksille ja laajennettiin avustus koskemaan maakaasulämmityksestä luopumista. Lisäksi avustusjärjestelmä laajennettiin koskemaan myös

seurakuntien ja yhdistysten rakennuksia. Myönteisiä avustuspäätöksiä tehtiin vuonna 2022 noin 7,2 miljoonalla eurolla, jolla tuettiin 114 rakennusta luopumaan fossiilisesta öljy- tai maakaasulämmityksestä.

Ympäristöministeriö osallistui ekosunnitteludirektiivin (2009/125/EY) ja energiamerkintäasetuksen (EU) 2017/1369 mukaisten Euroopan komission tuoteryhmäkohtaisien asetusten valmisteluun. Kyseisissä asetuksissa asetetaan vaatimuksia tuotteiden energiatehokkuudelle.

Terveet tilat 2028 -ohjelma

Valtioneuvoston Terveet tilat 2028 –ohjelmassa julkisen rakentamisen sisäilmaongelmien ehkäisystä tiedottamista jatkettiin. Erityisesti Terveet tilat –kuntaverkosto koettiin hyödylliseksi tiedonjakokanavaksi. Ohjelmassa ympäristöministeriö kehitti julkisia toimijoita tukevia teknisiä ja hankintaoppaita. Ilmanvaihdonkatsastusmenetelmää kehitettiin kenttäkokeilulla. Oppilaitosrakennusten riskirakenteet koottiin verkkopohjaiselle tietopalustalle ja tässä järjestelmässä esitettiin myös merkittävät sisäilma-altisteet ja ylläpitotoimenpiteet. Ilmastomuutokseen sopeutumisen teknistä tietopohjaa vahvistettiin rakennusten näkökulmasta. Ilmastomuutoksen sopeutumisella ehkäistään haitallisia terveys- ja kustannusvaikutuksia julkisessa rakennuskannassa. Terveet tilat –hankintatapaa edistettiin teknisin oppain. Kosteudenhallintaosaamista tuettiin kosteudenhallintakoulutuksilla.

EU juomavesidirektiivi

Ympäristöministeriö osallistui sosiaali- ja terveysministeriön johdolla uuden EU juomavesidirektiivin (EU) 2020/2184 implementointiin. Rakentamista koskee erityisesti direktiivin säännös liittyen juomaveden kanssa kosketuksissa olevien aineiden ja materiaalien terveysperustaisiin vaatimuksiin. Juomavesidirektiivin edellyttämät lakimuutokset käsiteltiin eduskunnassa syksyllä ja eri ministeriöiden vastuulle kuuluvat asetusmuutokset valmistuivat loppuvuoden aikana. Säädökset tulivat voimaan 12.1.2023. EU:n komissio tulee myöhemmin antamaan juomavesidirektiivin mukaisesti tarkempia toimeenpanosäädöksiä esimerkiksi materiaalien vaatimuksista sekä testaus- ja hyväksyntämenettelyistä. Näitä säädöksiä valmistellaan Euroopan kemikaaliviraston johdolla, johon työhön osallistuttiin aktiivisesti tuoden Suomen näkemyksiä esille.

Ympäristö- ja ilmastonäkökohtien huomioon ottaminen maatalous- ja metsäsektorilla

Ympäristöministeriö osallistui maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan yhteisen maatalouspolitiikan uudistamisen valmisteluun painottamalla kaikessa rahoituksessa ekologisen kestävyys edellyttämistä sekä resurssitehokkuutta. Tavoitteena on, että EU:n yhteisellä maatalouspolitiikalla (CAP) edistetään ilmasto- ja ympäristötavoitteiden

saavuttamista kansallisten ja kansainvälisten tavoitteiden mukaisesti. CAP:n ja kansallisten rahoitusten suuntaamisessa, tulisi jatkossa entistä vahvemmin huomioida vesien- ja merenhoidon, luonnon monimuotoisuuden edistämisen, maisemanhoidon ja ilmastotavoitteiden saavuttaminen. Ympäristöministeriö osallistui fosforiasetuksen valmistelutyöryhmään. Jatkossa CAP:n ehdollisuuden vaatimuksissa on ehtona fosforiasetuksen noudattaminen, joka vastaa vesienhoidon tavoitteiden toteutumiseen. Ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö laativat yhdessä maatalouden ympäristövaikutusten tutkimusohjelman (MATO2).

Ympäristöministeriö osallistui aktiivisesti Kansallisen metsästrategia 2035:n laadintaan. Strategiaa yhteensovitettiin valmisteilla olleen kansallisen luonnon monimuotoisuusstrategian kanssa. Kärkihankkeeksi nostetussa Elonkirjoa talousmesissä -kokonaisuudessa edistetään monimuotoisuutta, vesiensuojelua ja ilmastomuutokseen sopeutumista.

1.2.4 Kestävä kaupunkikehitys

Alue- ja yhdyskuntarakenteen kehitys

Ympäristöministeriö käynnisti alueidenkäytön kehityskuvan valmistelun. Kehityskuvan tarkoitus on tuottaa tietoa ja kokonaiskuvaa Suomen alue- ja yhdyskuntarakenteen nykytilasta ja tulevaisuudesta sekä kehittämisen tarpeista hyödynnettäväksi erityisesti alueidenkäytön suunnittelussa ja eri hallinnonalojen toiminnassa. Vuoden 2022 aikana tunnistettiin laajassa sidosryhmäyhteistyössä alue- ja yhdyskuntarakenteen kehittämistarpeita ja -tavoitteita. Lisäksi tunnistettiin kehittämistoimenpiteitä, joilla edistetään alueidenkäytön kestävyyttä. Syyskuussa 2022 valmistui VN TEAS -hanke ”Alue- ja yhdyskuntarakenteen mahdolliset tulevaisuudet”, joka luo tietopohjaa eli alue- ja yhdyskuntarakenteen perusuran ja erilaisia skenaarioita sekä niiden kestävyysarvioinnin vuonna 2023 laadittavalle ensimmäiselle kehityskuvalle. Lisäksi hankkeessa kehitetään kehityskuvatyökonseptia yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötarpeiden toimivuutta ja kehittämistarpeita arvioitiin. Asiasta syksyllä 2022 valmistunut raportti perustuu oikeudelliseen analyysiin sekä sidosryhmille suunnattuun kyselyyn ja työpajoihin. Selvityksen mukaan valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koetaan tarpeellisenä ja toimivana välineenä. Muuttuva toimintaympäristö ja tavoitteiden vaikuttavuus kuitenkin edellyttävät tavoitteiden tarkistamista.

Kulttuuriympäristöt

Kulttuuriympäristön kestävää hoitoa ja käyttöä edistettiin rakennusperinnön hoidon avustuksilla, hankkeilla ja viestinnällä. Rakennussuojelun valtakunnallisen koordinaatiotehtävän kautta viranomaistyö ja päätösten laatu on kehittynyt koulutuksissa, työpajoissa, asiantuntija-verkostoissa ja digitalisaatiota edistävissä yhteentoimivuuden hankkeissa. Kulttuuriympäristöstrategian kokemuksia ja tuloksia on hyödynnetty opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla valmistellussa kulttuuriperintöstrategiassa sekä maisemapoliittisen ohjelman laatimiseen tähtäävissä esitöissä. Kulttuuriympäristöalaa kehitetään strategian linjausten pohjalta.

Alueiden ja kaupunkiseutujen kehitys

Kestävä kaupunki -ohjelmalla (2019–2023) vahvistettiin valtion ja kaupunkien kumppanuutta sekä tuettiin kaupunkien omaa kestävä kehityksen työtä. Kaupunkien kumppanuusryhmissä ratkottiin ajankohtaisia haasteita teemoissa hyvinvoivat yhteisöt sosiaalisesti kestävässä kaupungissa, kaupunkivihreä tiivistyvissä kaupungeissa sekä kestävyystavoitteet huomioiva kaupunkisuunnittelu. Kokeiluhankkeissa kehitettiin uusia käytännön ratkaisuja kuntien vuorovaikutteiseen ja osallistavaan kestävyystyöhön. Kuntien kestävyden johtamista vahvistettiin muun muassa kestävä kaupunkikehityksen indikaattorityöllä ja indikaattorien testauksella, kestävä kehityksen budjetointia tukevalla hankkeella sekä yhteistyössä Kuntaliiton kanssa toteutetulla kestävyiden johtamisen USO-verkostohankkeella. Neljän ensimmäisen vuoden aikana ohjelmaan on osallistunut yhteensä noin 90 kuntaa ja 70 muuta toimijaa.

Kaupunkien ja valtion yhteistyönä vuonna 2020 valmistuneella kaupunkistrategian toteutuksella vahvistettiin kaupunkien edellytyksiä tarjota asukkaille ja yhteisöille paras mahdollinen elin- ja toimintaympäristö. Strategia terävöittää kansallista kaupunkipolitiikkaa ja vastaa kaupungistumisen mahdollisuuksiin ja haasteisiin YK:n kaupunkikehitysohjelman tavoitteet huomioon ottaen. Kaupunkipoliittista vuoropuhelua ja kumppanuutta kaupunkien kanssa syvennettiin. Lisäksi seutukaupunkiohjelman päivitettiin ja sitä toteutettiin.

Metropolipolitiikalla tiivistettiin hallitusohjelman linjausten mukaisesti valtion ja metropolialueen yhteistyötä ja politiikan koordinaatiota. Metropolipolitiikan kolmen keskeisen toimen (työllisyys, maahanmuuttajien syrjäytymisen ehkäisy ja hiilineutraalius) toteuttamista jatkettiin vuonna 2022 sekä työryhmien työnä että osana teemoihin liittyviä isoja rakenteellisia muutosprosesseja. Toimissa on edistetty vuoropuhelua ja yhteiskehittämistä valtiotoimijoiden ja metropolialueen välillä sekä metropolialueen toimijoiden välillä.

Digiloikan mahdollistama elämän paikkariippumattomuus ja monipaikkaisuus edellyttävät laajempaa ohjelmapolitiikkaa ja ohjauskeinojen kehitystyötä, jota valmisteltiin eri tutkimus- ja kehityshankkeissa sekä laadittavana olevassa alueidenkäytön kehityskuvatyössä.

Kestävästä monipaikkaisuudesta valmistui laaja tutkimusraportti VN TEAS 189 Valtioneuvoston julkaisuja 2022:24 -hankkeena. Tuloksia hyödynnettiin Pohjoismaiden alueministereiden tapaamisessa Suomen puheenjohtajakaudella, jossa monipaikkaisuus oli teemana. VN TEAS monipaikkaisuus -hankkeen tuloksia hyödynnettiin myös valtion alueellisen läsnäolon lakisääteisen suunnitelman laadinnassa ja valtioneuvoston periaatepäätöksen valmistelussa monipaikkaisuuden edistämiseksi. Myös seutukaupunkiohjelman toimeenpano-ohjelman toteuttaminen aloitettiin ja seutukaupunkien tilannekuvaa päivitettiin. Väestöään menettävien alueiden kehittämiseen liittyviä tarpeita selvitettiin ”Älykkään sopeutumisen” VNTEAS- hankkeella.

Seitsemän suurimman eli Helsingin, Tampereen, Turun, Oulun, Jyväskylän, Kuopion ja Lahden kaupunkiseutujen kuntien sekä valtion välisten, vuoteen 2031 ulottuvien, maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimusten, vuosille 2021–2023 sovittujen konkreettisten toimenpiteiden toteuttaminen eteni suunnitellusti. Ympäristöministeriö ja LVM asettaman työryhmän raportti, MAL-sopimusmenettelyn arviointi ja kehittämisselvitys, julkaistiin kesäkuussa 2022. Vuonna 2022 valmisteltiin yhdessä kaupunkiseutujen sekä SYKEN, ARA:n ja Traficom:n kanssa yhteisiä, valtakunnallisia MAL-sopimusten vaikuttavuusindikaattoreita, sekä koottiin aineistoa maaliskuussa 2023 valmistuvaa raportointia varten. MAL-sopimuksissa määritellään yhteiset tavoitteet yhdyskuntarakenteen kehittämiseksi, lähivuosien asuntotuotannolle sekä kestävästä liikkumisesta ja liikennejärjestelmää kehittäviin toimenpiteisiin. Hallitus on sitoutunut varaamaan kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen kehittämisen kokonaisuuteen 936 milj. euroa, josta kunnallistekniikka-avustukset ja valtion tukeman asuntotuotannon käynnistysavustukset ovat 180 miljoonaa euroa vuosina 2020–2023. ARA on myöntänyt sopimusten mukaista rahoitusta hakemusten perusteella. Liikenne- ja viestintäministeriö vastasi liikenteen toimenpiteiden toteutumisesta.

Asuntopolitiikka

Osana hallituskauden uutta ikäohjelmaa toteutettiin erillinen ikääntyneiden asumisen toimenpideohjelma, jossa kehitettiin ikääntyneiden asumisen hyviä ratkaisuja, kuten yhteisöllistä asumista ja yhteisökotien rakentamista yhdessä kuntien kanssa. Esteettömyyttä vietiin eteenpäin hissi- ja esteettömyysavustuksilla, mikä hyödyttää ikääntyneiden lisäksi monia muita väestöryhmiä. Asunnottomien määrään lasku on jatkunut ja sitä koskevan tilastoinnin kehittämistyötä on jatkettu. Yhteistyöohjelma asunnottomuuden puolittamiseksi vuoteen 2023 mennessä eteni suunnitellusti. Kaupunkien omia asunnottomuuden puolittamisohjelmia on toimeenpantu. Lisäksi ohjelmakaupungeissa on meneillään asunnottomuutta vähentävien sote-palvelujen kehittämishankkeet. Lähiöohjelmaa toteuttavat kaupunkien lähiöhankkeet ja tutkimushankkeet etenivät vuoden 2022 aikana ja tuloksia esiteltiin yleisölle.

Asuntopoliittisten toimenpiteiden toteuttamista on jatkettu ja valtion tukeman kohtuuhintaisen asuntotuotannon edellytyksiä on parannettu. Korkotukivaltuuden taso on ollut korkealla tasolla ja asuntorakentaminen on ollut hallituskauden aikana ennätystasolla. Valtion tukemaa asuntotuotantoa on onnistuttu lisäämään viime vuoteen asti jolloin rakennusmarkkinoiden suhdannetilanne kääntyi. Usean vuoden aika toteutuneet korkeat tuotantomäärät ovat hillinneet asuntojen hintoihin ja vuokratasoon kohdistuvaa nousupainetta. Pitkän korkotukimallin lakiuudistus on annettu eduskunnalle, ASP-lainojen ehtoja on kehitetty ja vuoden 2022 alussa voimaan astui uusi asumisoikeuslaki, jolla vahvistetaan asumisoikeusjärjestelmän kohtuuhintaisuutta ja läpinäkyvyyttä, lisätään asukkaiden vaikutusmahdollisuuksia ja yksinkertaistetaan asukasvalintaa.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edistäminen

Valtioneuvoston periaatepäätös kansallisesta luonnon virkistyskäytön strategiasta 2030 annettiin 19.5.2022. Strategia perustuu pääministeri Marinin hallitusohjelmaan. Strategia on Suomessa ensimmäinen laatuaan ja se on valmisteltu laajapohjaisessa yhteistyössä keskeisten toimijoiden kanssa. Strategiassa tunnistetaan viisi päätavoitetta: lähiluonnon säilytettavuus, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, luonnon kestävyys vaaliminen virkistyskäytössä, voimavarojen tunnistaminen ja yhteistyö sekä luonnon virkistyskäytön monimuotoisuus. Ympäristöministeriö on asettanut koordinaatioryhmän, jonka tehtävänä on valmistella luonnon virkistyskäytön strategian toimeenpanosuunnitelma ja koordinoida strategian toteutumista sekä sen seuranta. Toimeenpanosuunnitelma on työn alla ja valmistuu kesäksi 2023.

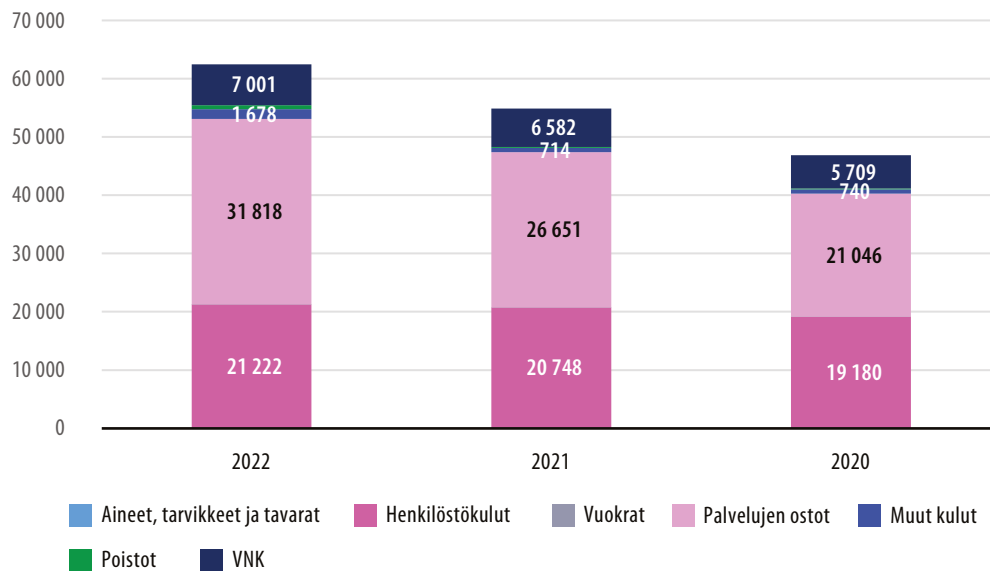
Kansallispuistoissa vierailtiin viime vuonna 3,55 miljoonaa kertaa. Kaikkien kansallispuistojen yhteenlaskettu käyntimäärä on tasoittunut pandemian nostamista kysyntähuipuista. Vuoteen 2021 verrattuna yhteenlaskettu käyntimäärä väheni 12 %, mutta verrattuna pandemiaa edeltävään aikaan käyntimäärät ovat 10% korkeammalla tasolla. Toisaalta kävijät ovat aiempaa tyytyväisempiä kansallispuistovierailuihinsa ja kävijöiden rahankäytön aikaansaama paikallistaloudellinen vaikuttavuus on vahvistunut entisestään. Kansallispuistoissa tehtyjen kävijätutkimusten mukaan ihmiset arvostavat luontokokemuksiaan ja ovat erittäin tyytyväisiä kansallispuistojen palveluihin ja retkeily-ympäristöön. Asteikolla 1–5 asiakkaiden tyytyväisyys on 4,43, mikä on paras lukema, joka koskaan on annettu. Kansallispuistokävijöiden rahankäytön tuomat paikallistaloudelliset vaikutukset vuonna 2022 olivat 275 miljoonaa euroa ja vaikutukset työllisyyteen 2166 henkilötyövuotta.

1.3 Toiminnallinen tehokkuus

1.3.1 Toiminnan taloudellisuus ja tuottavuus

Ympäristöministeriön toiminnan menot, mukaan lukien kaikki momentit, olivat 62,5 milj. euroa (54,9 milj. euroa vuonna 2021). Toiminnan menot sisältävät VNK:lle siirretyt toiminnot sekä sisäiset kulut.

Kuvio 2. Ympäristöministeriön toiminnan kulut vuosina 2020-2022 / 1 000 €

Seuraavassa esitetään ministeriön toiminnan kulujen taulukko vuosilta 2020-2022. Valtioneuvoston kanslian kulut esitetään taulukossa omalla rivillään yhteissummmana. Taulukossa esitetään toiminnan kulujen osalta kaikki momentit.

Taulukko 1. Ympäristöministeriön toiminnan kulut, (kaikki momentit) ml. VNK:lle siirretyt tehtävät (1 000 euroa)

Toiminnan kulut / 1 000 €	2022	2021	2020	Muutos € 2022-2021	Muutos % 22 vs. 21
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	45	21	22	23	108 %
Henkilöstökulut	21 222	20 748	19 180	474	2 %
Vuokrat	18	7	11	11	165 %
Palvelujen ostot	31 818	26 651	21 046	5 167	19 %
Muut kulut	1 678	714	740	964	135 %
Poistot	705	166	166	539	325 %
VNK	7 001	6 582	5 709	419	6 %
Yhteensä	62 487	54 889	46 875	7 598	14 %

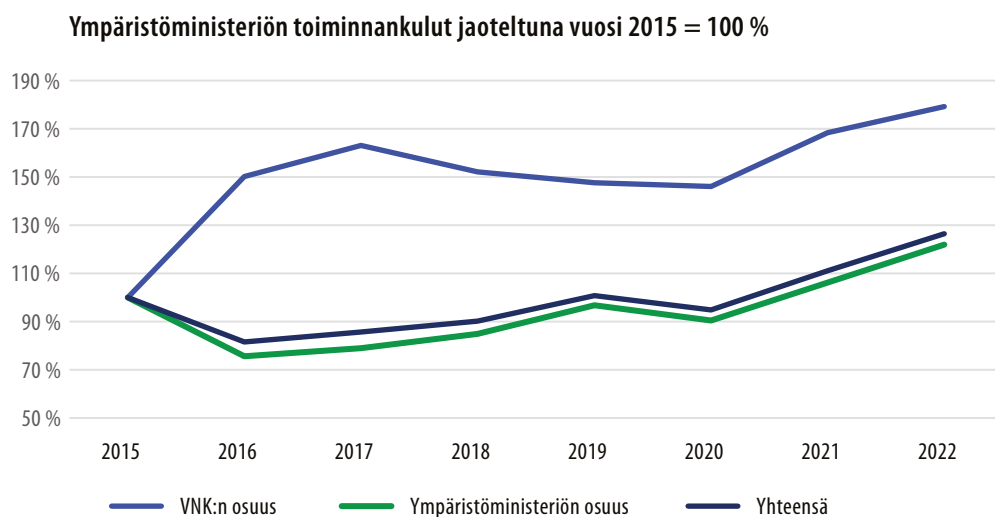
Toiminnan kulut olivat yhteensä 62,5 milj. euroa ja kasvua tapahtui 7,6 milj. euroa (14 %) edelliseen vuoteen verrattuna. Kasvua tapahtui kaikissa kululajeissa. Merkittävin kasvu tapahtui palvelujen ostoissa 5,2 milj. euroa (19 %). Matkustus lisääntyi koronarajoitusten poistuttua, joten näin ollen muut kulut kasvoivat 1,0 milj. euroa. Lisäksi VNK:n osuus kasvoi jälleen merkittävästi 6 % (0,4 milj. euroa).

Lisäksi euromääräisesti merkittävä kasvu tapahtui henkilöstökuluissa 0,4 milj. euroa (2 %) sekä poistoissa 0,5 milj. euroa (325 %). Prosentuaalisesti merkittävä kasvu tapahtui aineissa, tarvikkeissa ja tavaroissa 108 %, mutta merkitykseltään kasvu oli euromääräisesti mitättömän pieni. Syyt muutoksiin on selvitetty tarkemmin momenteittain ja yksityiskohdaisesti kohdassa tilinpäätösanalyysi.

VNK:n kulut ovat laskeneet vuoden 2017 jälkeen vuoteen 2020 asti. Vuoden 2021 aikana tapahtui kuitenkin 15 % nousu edelliseen vuoteen verrattuna ja vuonna 2022 kasvu jatkui 7 %. Näin ollen on syytä tarkastella VNK:n kuluja suhteutettuna ministeriön kuluihin tarkemmin. VNK:lle siirrettiin palveluita vuonna 2015. Seuraavaksi tarkastelemme miten ympäristöministeriön omien sekä VNK:n osuus toimintamenoista on kehittynyt vuosina 2015-2022. Taulukkoon on otettu kaikki ministeriön toiminnankulut ml. sisäiset kulut. Taulukkoon on tehty myös skaalaus siten, että vuosi 2015 on 100 %, jolloin muutosta pystytään tarkastelemaan kulujen osalta vertailukelpoisena.

Taulukko 2. Toiminnan kulut jaoteltuna ministeriön ja VNK:n kesken.

Toiminnan / 1 000 € kulut jaoteltuna ministeriön ja VNK:n kesken	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
VNK:n osuus	3 908	5 871	6 372	5 945	5 769	5 709	6 582	7 001
Ympäristöministeriön osuus	45 523	34 407	35 957	38 611	44 044	41 166	48 307	55 486
Yhteensä	49 431	40 278	42 329	44 556	49 813	46 875	54 889	62 487
Toiminnankulut 2015 = 100 %								
VNK:n osuus	100 %	150 %	163 %	152 %	148 %	146 %	168 %	179 %
Ympäristöministeriön osuus	100 %	76 %	79 %	85 %	97 %	90 %	106 %	122 %
Yhteensä	100 %	81 %	86 %	90 %	101 %	95 %	111 %	126 %

Kuvio 3. Toiminnan kulut, ministeriön ja VNK:n osuudet.

VNK:n osuus on kasvanut 179 % samalla, kuin ministeriön omat toiminnankulut ovat kasvaneet 122 % verrattuna vuoden 2015 tasoon. Ympäristöministeriön kohdalla on lisäksi huomioitava, että vuosien 2021 ja 2022 nousua selittää merkittävässä määrin luonnosuojeluun liittyvien tutkimus-, kehitys- ja ICT-hankkeiden kasvu, johon hallitusohjelmassa suunnattiin määrärahoja suurimmillaan 7,2 milj. euroa vuositasona. Taulukosta ja kuvasta nähdään, että VNK:n osuus on kasvanut merkittävästi vauhdikkaammin, kuin ministeriön omien kulujen osuus.

Alla olevassa taulukossa on kuvattu ministeriön henkilötövuosijakauma ja kustannukset tehtäväalueittain. Kustannusten kohdentamisessa on käytetty perusteena työajan seuranta. Yhteiset ja hallinnolliset tehtävät on vyörytetty substanssitehtäville todellisten työaikojen suhteessa. Kustannuksissa on huomioitu myös koko ministeriön kustannukset ja kustannuksiin on lisätty myös valtioneuvoston kanslian kulut.

Taulukko 3. Ympäristöministeriön henkilötöyökustannukset

Ministeriön toiminnan kulut jaettuna tehtäväalueille		HTV			1 000 €		
		2022	2021	2020	2022	2021	2020
Luontoympäristö- osasto	Välittömät HTV / Kust €	71,4	68,8	66,1	20 792	19 424	15 602
	Välilliset HTV / Kust €	23,4	21,9	21,6	5 114	4 441	3 895
	Kust. Yhteensä	94,8	90,7	87,7	25 906	23 865	19 497
Rakennetun ympäristön osasto	Välittömät HTV / Kust €	91,8	94,0	92,3	14 834	11 861	9 888
	Välilliset HTV / Kust €	30,0	29,8	30,1	6 576	6 065	5 439
	Kust. Yhteensä	121,9	123,8	122,4	21 410	17 926	15 327
Ympäristönsuojelu- osasto	Välittömät HTV / Kust €	72,8	72,8	71,8	9 957	8 402	7 822
	Välilliset HTV / Kust €	23,8	23,1	23,4	5 214	4 696	4 228
	Kust. Yhteensä	96,6	95,9	95,2	15 171	13 098	12 050
Kaikki yhteensä		313,3	310,4	305,3	62 487	54 889	46 875

Ympäristöministeriön tehtäväalueittaiset välittömät kulut vuonna 2022 olivat 45,6 milj. euroa (39,7 milj. euroa vuonna 2021) ja tämä oli 13 % ja 5,9 milj. euroa edellisvuotta suurempi. Välittömät henkilötövuodet nousivat 0,48 henkilötövuodella edelliseen vuoteen verrattuna (0,2 %).

Eurot suhteutettuna henkilötövuosiin (1 000 euroa/htv: 199,4 euroa) kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2021 taso oli 1 000 euroa/htv: 176,82 euroa/HTV. Kulut ovat kasvaneet aikaisempiin vuosiin verrattuna ja näin ollen myös eurot htv-lukuun suhteutettuna nousee.

Taulukon vuoden 2022 htv-luku 313,3 poikkeaa vastaavasta virallisesta Tahti-järjestelmästä saatavasta htv-luvusta, sillä taulukossa on käytetty epävirallista htv-lukua, joka perustuu Kieku-tietojärjestelmään kirjattuun työaikaan. Tahti järjestelmästä ei saa vastaavaa virallista lukua tehtävittäin, joten laskemisessa käytetään työaikakirjauksia ja se kuvaakin todellemmin sitä, miten kulut tehtäville jakautuu.

Kustannuksien vertailussa on hyvä huomioida vuosien 2021 ja 2022 toiminnan erot koronarajoitusten osalta. Vuoden 2021 aikana matkustus oli vielä hyvin rajoitettua, kun taas matkustus avautui vuoden 2022 aikana. Näin ollen luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia, mutta ne antavat hyvän kuvan käytetystä työajasta. Tarkempaa analyysiä esitetään tilinpäätösanalyysissä kappaleessa 1.6.

Ympäristöministeriön hiilijalanjälki

Ympäristöministeriö laski yhdenkertoista kerran kokonaishiilijalanjälkensä käyttäen WWF:n ilmastolaskuria. Kokonaishiilijalanjälki sisältää seuraavat pääluokat: Energia ja vesi, liikkuminen, hankinnat ja jätteet. Näistä kaksi ensimmäistä ovat päästöjen kannalta selvästi tärkeimmät. Vuonna 2022 hiilidioksidipäästöt olivat yhteensä 514 tCO₂ (194 tCO₂ vuonna 2021). Hiilijalanjäljen merkittävä kasvu selittyy toiminnan palautumisella kohti normaalia pandemiavuosien 20-21 jälkeen. Tilojen lisääntynyt käyttö näkyi lisääntyneessä veden kulutuksessa ja kasvaneissa jätemäärissä. Kokonaisjätteen määrän merkittävä kasvu selittyy toimitiloissa tapahtuneen sisäisen muuton ja nimetyistä työpisteistä luopumisen aiheuttaneesta paperijätteestä.

Matkustaminen kääntyi jälleen kasvuun, mikä näkyy moninkertaisesti kasvaneissa matkustuspäästöissä vuoteen 2021 nähden. Neuvottelutilojen etäneuvottelulaitteiden käyttö lisääntyi hybridityöskentelyn vakiintuessa.

Taulukko 4. Merkittävimpien ekovirastomittarien kehitys vuosina 2020–20221

	2020*	2021*	2022*
Sähkönkulutus, MWh	446	426	464
Lämmönkulutus (sääkorjattu), MWh	797	695	658
Veden kulutus, m ³	743	539	871
Paperinkulutus, riisiä	678	443	512
Kokonaisjättemäärä, tonnia	4,4	2,8	15,4*****
Sekajättemäärä, tonnia	0,66	0,54	0,76
Matkustuspäästöt, tCO ₂	86	35**	218
Ulkomaanmatkat, kpl	159	71	590
Kotimaanmatkat, kpl	204	143	399
Oman auton käyttö, tkm	9	8	26
Taksin käyttö, kpl	338	95	786
Lähiliikenteen käyttö, €	592***	250***	1 000****
Etäneuvottelut, tuntia*****	123	314	502
Kokonaishiilijalanjälki tCO ₂ [ekv]	280	194	514
Matka- ja kululaskut	613	366	1224

* Vuosina 2020–22 7. krs YM:n ulkopuolisessa käytössä, mutta mukana laskelmissa. Vuodet 2020–21 pandemia.

** Arvioitu edellisen vuoden kulutuksen ja henkilöstömäärän kehityksen perusteella

*** Matkustuspäästöjen laskentatapa v. 2021 muuttunut, mukana lentojen lisäksi on juna. HUOM! v. 2022 raportissa ei ole enää junapäästöjä.

**** Arvio

***** Etäneuvotteluissa ei mukana Skype, Teams ym.

***** Sisäisen muuton aiheuttama paperijäte

1.3.2 Maksullinen yhteisrahoitteinen toiminta

Ympäristöministeriön maksullisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2022 yhteensä 1 990 euroa, tuotot olivat samansuuruiset myös vuonna 2021 (1 990 euroa vuonna 2021). Tuotot koostuvat pääosin yksittäisistä päätöksistä ja luvista. Vähäisten tuottojen johdosta erillistä maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei ole laadittu.

Ministeriön yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot olivat vuonna 2022 yhteensä 576 904 euroa (242 960 euroa vuonna 2021). Näin ollen yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmaa ei esitetä vuoden 2022 osalta, koska valtion kirjanpidon käsikirjan mukaan raja on 1 milj. euroa. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot ovat lisääntyneet uusien projektien myötä. Merkittävin kasvu tapahtui muiden yhteisrahoitteisen toiminnan

tuottojen osalta uuden pohjoismaisen yhteistoiminnan rakentamisen kehittämiseen liittyvän projektin myötä, projektille kertyi tuloa 369 013 euron edestä.

Yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitus jakaantui rahoittajien kesken seuraavasti: EU:lta tuleva rahoitus (8 %), valtionhallinnon muu ulkopuolinen rahoitus (67 %) sekä valtion virastoilta tuleva rahoitus (25 %). Valtion ulkopuolinen rahoitus koostuu pääosin Pohjoismaiden ministerineuvostosta ja EU:n myöntämästä rahoituksesta. Yhteisrahoitteisilla projekteilla edistettiin luonnon monimuotoisuutta koskevien ympäristösopimusten yhtenäisyyden selvitystä sekä Pohjoismaisen yhteistyön edistämistä.

1.4 Tuotokset ja laadunhallinta

1.4.1 Suoritteiden määrät ja aikaansaadut julkishyödykkeet

Taulukko 5. Ministeriön eräät suoritteet tehtävittäin

HTV 2022 (2021)	HTV %	Tehtävät	Suoritteet	Lukumäärä 2020	Lukumäärä 2021	Lukumäärä 2022
77,5 (74,5)	27,0 % (26,5 %)	Toimialan kehittäminen, strategiat, ohjelmat ja niiden seuranta	Muiden virastojen lausuntopyynnöt	200	113	86
			Edustus ulkopuolisissa toimitelmissä	162	50	63
			Työryhmät, projektit ja selvityshenkilöt	57	43	40
22,9 (28,9)	(8,0 %) (9,9 %)	Hallinnonalan ohjaus sekä toiminnan ja talouden suunnittelu	JTS, TAE, LTAE	5	6	6
			Tulosopimukset	8	4	7
			Toiminta- ja vuosikertomukset ja muu raportointi	7	4	8
			Muut tulosjohtamista, -ohjaamista, kehittämistä koskevat asiat	9	8	9
52,3 (51,3)	(18,2 %) (18,2 %)	Säädösvalmistelu ja säädösten toimeenpano	Hallituksen esitykset	10	20	13
			Valtioneuvoston asetukset	23	36	29
			Määräykset, ohjeet ja yleiskirjeet	3	5	5
18,9 (19,6)	6,6 % (7,0 %)	EU- ja kansainväliset asiat sekä verkostot	EU-kirjelmät ja -selonteot	12	7	13
			EU-kokousraportit (pl. EUn raportit)	90	117	127
			Lainsäädännön notifoinnit komissiolle	9	19	15
			EU-lainsäädäntökäsittelyt	15	20	17
			Muut EU-asiat (tied., mandaatit ym.)	9	6	9

HTV 2022 (2021)	HTV %	Tehtävät	Suoritteet	Lukumäärä 2020	Lukumäärä 2021	Lukumäärä 2022
15,3 (14,1)	5,3 (5,0 %)	Muut ministeriökohtaiset erityistehtävät	Eduskuntakysymykset	45	34	39
			Ympäristönsuojelun avustukset	238	109	74
			Alueidenkäytön ja luonnonsuojelun avustukset	104	21	186
			Avustukset asunto- ja rakennusalan järjestöille	13	19	13
			Rakennussuojelupää-tökset (ml. valitukset)	14	7	0
13,6 (15,0)	4,7 (5,3 %)	Yleishallinto ja johtaminen				
4,7 (4,2)	1,7 % (1,5 %)	Henkilöstövoimavarojen hallinta	Ympäristöministeriön virat, työsopimukset ja palkkaussiat	159	152	172
2,7 (2,9)	1,0 % (1,0 %)	Taloushallinto	Osto- ja myyntilaskut sekä maksatuspäätökset	2 052	1759	3371
			Kirjanpidon korjaustositteet	254	240	234
			Matka- ja kululaskut	613	366	1224
			Tilijaottelu, käyttösuunnitelmat, määräraha- jaot	86	64	89
			Valtiontalouden tarkastusviraston asiat	0	3	12
			Hankinta-asiat	240	228	234
3,4 (3,4)	1,2 (1,2 %)	Tiedon hallinta ja tietohallinto	Tietohall. hankinta- ja käyttö lupa-asiat	1	0	0
			Tietohall. tutkimus-, selvitys- ja kehittämishankkeet ja – sopimukset	16	0	0
(0,0)	(0,0 %)	Tietopalvelu	Julkaisut yhteensä	31	35	29
			Kirjatut asiat	2 601	2 100	2416

HTV 2022 (2021)	HTV %	Tehtävät	Suoritteet	Lukumäärä 2020	Lukumäärä 2021	Lukumäärä 2022
7,8 (9,0)	2,7 (3,2 %)	Viestintä	Tiedotteet	217	239	241
			Tiedotustilaisuudet	17	14	29
			Twiiitit	1 076	1 545	1359
			Twiiittien näyttökerrat	6 903 000	6 227 000	3 055 000
			YM:n twitter-tilin seuraajalukumäärä	21 896	24 680	26 800
			YM:n instagram-tilin seuraajat			8907
			YM:n instagram-tilin stoorit			612
0,0 (0,0)	0,0 % (0,0 %)	Hankintatoimi				
5,8 (5,3)	2,0 % (1,9 %)	Muut tukitoiminnot				
(60,1) (52,3)	(21,0 %) (18,6 %)	Palkalliset poissaolot				
1,8 (1,9)	0,6 % (0,7 %)	Kohdentamaton työ				
286,8 (281,3)	100 %	YHTEENSÄ				

Taulukossa 5 on eri järjestelmien (mm. asianhallintajärjestelmä, kirjanpito ym.) tuottamaa tietoa hyväksi käyttäen kerätty eräitä ministeriön suoritteita/tuotoksia ja ryhmitelty ne eri tehtäville. Suoritteet eivät ole keskenään verrattavissa eivätkä ne kerro kaikkea ministeriön aikaansaannoksia, joihin kuuluu muuan muassa keskeisesti vaikuttaminen muiden toimialojen toimintaan. Sosiaalisen median suosion vahva kasvu on jatkunut.

1.4.2 Lainsäädännön, tutkimuksen- ja hallinnonalan ohjauksen kehittäminen

Lainsäädäntö

Vuoden 2022 aikana eduskunnalle annettiin kaikkiaan 21 ympäristöministeriön toimialan hallituksen esitystä. Valtioneuvosto hyväksyi 25 ympäristöministeriön toimialan valtioneuvoston asetusta. Hallituksen esityksillä ja asetuksilla pantiin kansallisesti täytäntöön EU:n lainsäädäntöä sekä toteutettiin hallitusohjelman tavoitteita.

Vuoden 2022 aikana saatettiin päätökseen useat laajat hallituksen lainsäädäntöohjelmaan sisältyneet säädöshankkeet, kuten luonnonsuojelulain ja ilmastolain kokonaisuudistukset, TOVA-hanke (ympäristövahinkorahasto) sekä jätelainsäädännön uudistukset. Käynnissä olleen maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen osalta hallitus päätti, että uudistuksessa edetään tällä hallituskaudella vain rakentamisen kokonaisuuden osalta. Eduskunnalle annettiin tämän linjauksen mukaisesti hallituksen esitykset rakentamislaista ja rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Kevään 2022 kehysriihessä sovitun mukaisesti ympäristöministeriössä käynnistettiin toimintaympäristön muutoksen johdosta kiireellinen valmistelu vihreän siirtymän investointien vauhdittamisesta, jota koskevat hallituksen esitys eräiden vihreän siirtymän hankkeiden väliaikaista etusijaa aluehallintovirastojen lupakäsittelyssä vuosina 2023—2026 ja hallintotuomioistuimissa vuosina 2023—2028 koskevaksi lainsäädännöksi sekä hallituksen esitys ympäristönsuojelulain muuttamisesta annettiin eduskunnalle syksyllä 2022.

Vuoden 2022 aikana ministeriössä jatkettiin lainvalmistelun laatuun liittyvän säädöshankesuunnitelmallisuuden ja säädösprosessin kehittämistä. Ympäristöministeriössä otettiin käyttöön uusi säädöshankesuunnitelman mallipohja ja vahvistettiin siihen liittyvä hyväksymismenettely. Säädöshankesuunnittelulla voidaan parantaa säädöshankkeiden valmistelun resurssointia sekä kehittää säädösvalmistelun yleistä laatua. Säädösvalmistelun vuorovaikutuksen kehittämistä tukevat osaltaan myös ministeriössä vuoden 2022 aikana vahvistetut sidosryhmäyhteistyön linjaukset. Ministeriön säädösvalmistelun ohjausryhmä kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa. Vuoden 2022 aikana pidettiin useita juridiikkakahveja, joilla käsiteltiin muun muassa budjettilakien valmistelua, lainvalmistelun tietosuojakysymyksiä, lapsivaikutusten arviointia sekä esiteltiin lainvalmistelun uutta vaikutusten arviointiohjetta.

Tutkimustoiminta

Vuonna 2022 ympäristöministeriö kehitti monipuolisesti tutkimustoiminnan kokonaiskuvaa ja toimintatapoja ja toteutui ministeriön T&K-strategiaa ja toimenpidesuunnitelmaa. Erityishuomion kohteena vuonna 2022 oli uusimman tutkimustiedon tuominen Valtioneuvoston tulevaisuuskatsaukseen ja ympäristöministeriön omaan strategiapäivitykseen. Myös suosittujen tutkimuskahvien järjestämisestä tiivistettiin: niitä toteutettiin viisi kappaletta ja aiheet vaihtelivat luonnonvarojen riittävyydestä kestävyyssiirtymässä vetytalouteen ja hiilen talteenottoon, luonnon arvottamiseen kehittyvässä kestävyyskeskustelussa ja uusien talousmallien aloitteisiin ja käyttäytymisen muutoksiin. Tutkimuskahvien yleisössä osallistujia oli tyypillisesti 60-70 kpl.

Yhteistyötä Strategisen tutkimuksen ohjelmien kanssa syvennettiin ottamalla yhteyttä ohjelmajohtajiin ja sopimalla tapaamisia heidän ja ministeriön asiantuntijoiden välillä keväälle 2023. Toimintatapojen kehittäminen jatkui vuonna 2022 etenkin tietotarpeiden ennakkoinnin ja SYKE-YM –yhteistyön kehittämisen parissa: virkajohtoryhmälle esiteltiin hanke, jossa SYKEN ja ministeriön laajennetut johtoryhmät kävisivät 3-4 dialogin sarjan luodakseen yhteistä ymmärrystä vuorovaikutuksen tarpeista, haasteista ja mahdollisuuksista. Hanke hyväksyttiin ja käynnistyi vuoden 2023 helmikuussa.

EU-tasolla ministeriö jatkoi vahvaa vaikuttamistyötä Horisontti Eurooppa-tutkimuspuiteohjelmassa klustereissa viisi (Ilmasto, energia, liikenne) ja kuusi (maatalous, ruoka, ympäristö, kiertotalous, biotalous). Ministeriö toimi aktiivisesti myös kahdessa Horisontti Eurooppa -kumppanuudessa (Biodiversa+ ja Water4All). Ministeriö osallistui Biodiversa+-kumppanuuden ensimmäiseen hakuun (Biodiversity protection on land and sea) rahoittamalla yhden hankkeen suomalaisen työpaketin sekä vaikuttamalla seuraavan haun sisältöön (Biodiversity monitoring). YM:n edustajana SYKE jatkoi Biodiversa+-kumppanuuden monitorointityöpaketin johtajana ja käynnisti jäsenmaiden parissa komission rahoittaman biodiversiteettipilotin. Suomelle komissio kohdisti noin puolen miljoonan euron top-up –rahoituksen biodiversiteettiseurantojen kehittämiseen. YM ja SYKE vaikuttivat yhdessä vahvasti Euroopan ympäristökeskuksen strategian kehittämiseen Eionet-verkoston puolella.

Ympäristöministeriö vaikutti tuloksekkaasti strategisen tutkimuksen (STN) ja valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan rahoitusvälineen teemoihin (VN TEAS, Valtioneuvoston yhteinen selvitys- ja tutkimustoiminta). STN-teemassa ”Elonkirjon köyhtymisen ympäristölliset ja yhteiskunnalliset yhteydet (BIOD)” käynnistyi rahoitusleikkausten jälkeen yhteensä kolme hanketta (BOOST, BIODIFUL ja BIWE), joissa ympäristöministeriö on mukana. Hankkeet keskittyvät ekologiseen kompensaatioon, biodiversiteetin läpileikkäavuuteen johtamisessa sekä biodiversiteetin hyvinvointivaikutuksiin. Teemassa ”Väestörakenteen muutokset – syyt, seuraukset ja ratkaisut (DEMOGRAPHY)” käynnistyi kaksi hanketta, joissa ympäristöministeriö on mukana: NetResilience ja SustAgeable. YM:n kannalta

tärkeitä teemoja näissä ovat ikääntyneiden palvelut ja asuminen sekä segregaaation estäminen. ”Pandemiat yhteiskunnallisena haasteena (PANDEMICS)”-teemassa käynnistyi yksi hanke, jossa ministeriö on mukana: ResCue, jossa käsitellään mm. terveysnäkökulmia kaupunkisuunnittelussa.

VN TEAS-hankkeita käynnistyi vuonna 2022 ympäristöministeriön johdolla seitsemän kappaletta mm. kiertotalousohjelman arvioinnista, rannikkovesien ravinnekuormituksen vähentämisestä, kestävästä kulutuksesta sekä kuntien ja hyvinvointialueiden toiminnasta ikääntyneiden asumisessa.

Hallinnonalan ohjaus

Hallinnonalan johtamisen ja ohjauksen kokonaisvaltaiseksi uudistamiseksi laadittiin ensimmäistä kertaa kaikille hallinnonalan toimijoille yhteinen, muun muassa yhteisesti pohditut arvot, toimijoiden roolikuvaukset sekä arvoihin pohjautuvat yhteiset konsernin johtamis- ja kehittämislinjaukset sisältävä konsernistrategia. Strategioiden sisältöä ja sen edellyttämää kulttuurista ja toiminnallista uudistumista käsiteltiin kattavasti eritasoisissa johdon foorumeissa kuten hallinnonalan yhteisissä strategiatapaamisissa, konsernin johdolle suunnatussa Y-akatemia -valmennusohjelmassa sekä prosessiltaan uudistetussa ympäristöministeriölle laadittavan sisäisen tulossopimuksen laadinnassa. Konsernin läpileikkaavan strategisen ohjauksen, seurannan ja raportoinnin tueksi ympäristöministeriössä otettiin käyttöön alun perin LVM:n kehittämä, strategiakarttamalliin perustuvaa strategista ohjausta tukeva digitaalinen tulosohtajatyökalu digiTS, jota ympäristöministeriössä on pilotoitu vuodesta 2021 lähtien. DigiTS:n käytön pilotointi on vuoden 2022 aikana aloitettu myös muilla valtioneuvoston hallinnonaloilla ja ympäristöministeriö hallinnonaloineen osallistui aktiivisesti järjestelmän yhteiskehittämiseen.

Hallinnonalan virastojen ohjauksessa käytettävien ohjausindikaattorien ja mittarien uudistus aloitettiin: ELY-keskusten Y-vastuualueen ohjausindikaattorien tarkoituksenmukaisuus suhteessa muuttuneeseen toimintaympäristöön, konsernistrategian toimeenpanon seuraamiseen ja poikkihallinnollisiin tavoitteisiin otettiin tarkasteluun vuoden 2022 marraskuussa käynnistetyssä mittaristouudistuksen yhteistyöryhmässä. Työryhmän tavoitteena on kevään 2023 aikana luoda ehdotus ELY-keskusten ympäristöministeriön hallinnonalan uudesta seuranta- ja tulossopimusmittaristosta, jota on tarkoitus hyödyntää vuodesta 2024 eteenpäin ELY-keskusten tulossopimusten valmistelussa.

Hallituksen kehysriihessä 04/22 tehtiin pöytäkirjamerkintä (JTS 2023-2026) vihreän siirtymän vauhdittamisesta ja siihen liittyvästä vuonna 2023 tehtävästä säädösmuutoksesta. Tavoitteena on vihreän siirtymän investointien vauhdittuminen valmistelemalla niitä koskevien investointien määräaikainen etusija lupakäsittelyssä. Samalla parannetaan yhteydenpitoa ja tiedonvaihtoa viranomaisten kesken lainsäädännön muutoksilla.

Säädösmuutoksen mukana on saatu lisävoimavaroja lupa- ja muihin hallinnollisiin menettelyihin, hallintotuomioistuimille ja digitalisaatioon. Tavoitteeksi asetetaan, että etusijalla olevien investointien lupakäsittelyn enimmäiskesto lupaviranomaisessa on 12 kuukautta (AVI). Kehysriihikirjaus tukee ministeriön strategioissa vahvasti esille nousevaa vihreän siirtymän tavoitteistoa. Hallinnonalan ohjaustoiminto on ollut omalta osaltaan mukana mahdollistamassa säädösmuutoksen valmistelua sekä siihen liittyvää voimavarajakoa että ohjeistuksen valmistelua ja hallinnonalan koulutustapahtumien toteutusta.

2022 aikana YM:stä on myös osallistuttu erilaisten valtioneuvostotason kehittämishankkeiden ja selvitysten valmistelutehtäviin. Näitä olivat mm. Valtion palveluiden saatavuuden ja toimintojen sijoittamisen perusteista annetun lain perusteella valmistellun valtakunnallisen alueellisen läsnäolon suunnitelman valmisteluun sekä Valtion aluehallinnon virastorakenteen ja tehtävienjaon selvityshankkeen loppuraportin valmisteluun sekä maakuntien liittojen ja valtioneuvoston välisten aluekehityskeskusteluiden toteutukseen.

1.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Vuosi 2022 käynnistyi henkilöstön laajalla etätyöllä, mihin myös edellinen vuosi oli päättynyt. Kevään edetessä päästiin jatkamaan hybridityön harjoittelua ja yhteisten pelisääntöjen rakentamista niin työyhteisöissä kuin koko ministeriön tasolla. Loppuvuonna 2021 alkanut ministeriön strategian uudistaminen saatiin valmiiksi ja uusi strategia ”Parempi ympäristö tuleville sukupolville” esiteltiin henkilöstölle ja sidosryhmille syksyn alussa. Siihen heijastuivat myös euroopan turvallisuudessa tapahtuneet muutokset ja sen esille nostamat kysymykset mm. vihreän siirtymän vauhdittamisesta, turvallisuudesta ja huoltovarmuudesta. Strategian viidenneksi tavoitteeksi kirjattiin ”Olemme vastuullinen ja arvostettu työnantaja.” Tähän päästäksemme tunnistimme, että 1) toimintakulttuurimme tulee olla ratkaisu- ja yhteistyöhaakuinen, avoin ja ketterä, 2). henkilöstömme hyvinvoiva, osaava ja motivoitunut ja 3) valmentamalla johtamiselle varmistamme, että yhteiset tavoitteet saavutetaan. Seuraavana vaiheena käynnistettiin henkilöstöstrategiantyön valmistelu, joka konkreettisesti käynnistyy vasta vuoden 2023 alkupuolella. Henkilöstöstrategiassa ministeriön tulee vastata kysymykseen siitä, miten toimimalla pystymme etenemään kohti strategiassa määritellyjä tavoitteitamme.

Strategiatyössä tunnistetut kehittämistarpeet ja strategiassa määritellyt tavoitteet loivat tarpeen myös ministeriön organisaation pienimuotoiselle uudistamiselle vuoden 2023 alusta. Lisäksi voimassa olleella organisaatorakenteella ei pystytty riittävästi tukemaan esihenkilöiden ja henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista sekä luomaan edellytyksiä hyvälle henkilöstöjohtamiselle. Ministeriöön perustettiin uusi osasto vahvistamaan konserniohjausta ja kansainvälisiä asioita. Tämän lisäksi jokaiselle osastolle muodostettiin yksi uusi yksikkö. Näiden muutosten myötä yksikköiden määrä lisääntyi viidellä, samoin kuin esihenkilöiden määrä. Uudet yksiköiden johtajat valittiin tehtäviin vuodelle 2023.

Hallituskauden lopun kiireet realisoituivat erityisesti loppuvuoden aikana lukuisien säädösvalmisteluhankkeiden loppuunsaattamisen valmisteluissa huomioiden toimintaympäristön muutokset ja siitä aiheutuneet lisätehtävät. Tämä näkyi henkilöstön työhyvinvoinnissa ja jaksamisessa.

Ministeriön hybridityökulttuurin kehittäminen jatkui keväällä 2022 ja se painottui hybridi-työn harjoitteluun ja yhteisten pelisääntöjen muodostamiselle osastoissa, yksiköissä ja pienemmissä tiimeissä. Tämä tueksi toteutettiin koko henkilöstön yhteisiä tilaisuuksia ja esihenkilötyön tukemista hybridimallissa. Virkistys- ja liikuntatoimikunta VILI tarjosi työhyvinvointia tukevaa virtuaalista kulttuuri- ja liikuntatoimintaa. Ministeriössä käynnistyi Tulevaisuuden säädösvalmistelijat -ohjelma. Ohjelmaan valitut vastavalmistuneet oikeustieteilijät saavat vuoden kestävä ohjelman aikana koulutusta säädösvalmistelun tehtäviin. Ohjelma on yksi keino, jolla pyritään saamaan lisää säädösvalmistelijoita ministeriöön, mikä perinteisen rekrytoinnin kautta on osoittautunut haastavaksi niin ministeriössä kuin valtioneuvostotasolla laajemmin. Ohjelmasta saadut palautteen niin opiskelijoilta kuin ohjaajien taholta kannustavat toteuttamaan vastaavia ohjelmia myös jatkossa.

1.5.1 Henkilöstön määrä ja rakenne

Taulukko 6. Henkilöstön sijoittuminen ministeriön eri tehtäväalueille 31.12.2022.

Toiminta-alue	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022
Luontoympäristö	61	64	67
Ympäristön suojelu	62	65	63
Rakennettu ympäristö	85	87	82
Ohjaus ja kansainvälinen yhteistyö	47	48	57
Tieto- ja viestintä	14	14	11
Johdon tuki	5	5	4
Yhteensä	274	283	284

Lukuihin on laskettu mukaan henkilöt, joilla oli virkasuhde ministeriöön vuoden lopussa.

Ministeriön henkilöstömäärä on edelleen hieman noussut vuodesta 2021 (0,4%). Henkilöstömäärän lisäys perustuu hallitusohjelmaan ja sen toimeenpanoon, erityisesti hankkeisiin ja ohjelmiin, johon ministeriö sai lisävoimavaroja. Lisäksi ministeriö pystyi hallitusohjelman kautta pysyviin luonnonsuojelutehtäviin myönnetyn lisärahoituksen myötä vaki-naistamaan viisi aikaisemmin määräaikaisesti ministeriössä luonnonsuojelutehtäviä hoitanutta henkilöä. Vuoden aikana eläkkeelle siirtyi peräti 12 henkilöä. Pääosa eläköitymisten seurauksena avoimeksi tulleista täytettiin ja kohdennettiin ministeriössä uudelleen. Lisäksi osan virkojen osalta toteutettiin ns. ennakkollista rekrytointia, jotta tehtävän hoito saatiin varmistettua ja ns. hiljaisen tiedon siirto mahdollistettiin.

Henkilöstöä kannustettiin liikkuvuuteen, ja ministeriössä oli edellisen vuoden tapaan useampia virkamiehiä henkilökierrossa ja toisaalta myös ministeriöstä lähdettiin henkilökiertoon. Henkilökiertoja toteutettiin viime vuonna ministeriöiden, SYKE:n ja ELY-keskusten kesken.

Taulukko 7. Henkilöstön määrä ja rakenne

Henkilöstön määrä ja rakenne	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022
Henkilöstön lukumäärä	274	283	284
- miehiä	84	81	80
- naisia	190	202	204
Muutosprosentti edellisvuoteen %	1,1	4,7	0,4
Henkilötyövuodet (HTV)	261	281	286
Henkilöstön keski-ikä/vuotta	48,9	48,6	48,3
- miehet	50,5	51,2	51,2
- naiset	48,2	47,5	47,1
45 vuotta täyttäneiden osuus %	63,1	63,2	62,7
Koulutustasoindeksi	6,6	6,6	6,8
- miehet	6,8	7,1	7,2
- naiset	6,5	6,4	6,7
Määräaikaisen henkilöstön osuus %	25,9	28,9	29,9
- ma. naisia hlöstöstä	17,9	22,2	23,2
- ma. miehiä hlöstöstä	8,0	6,7	6,7
Kokoaikaisen henkilöstön osuus lkm	268	276	273
Osa-aikaisen henkilöstön osuus lkm	6	7	11
Kokoaikaisen henkilöstön %-osuus	97,8	97,5	96,1
Osa-aikaisen henkilöstön %-osuus	2,2	2,5	3,9

Ikärakenne painottuu edelleen voimakkaasti yli 45-vuotiaisiin, vaikka heidän osuutensa on viime vuosina laskenut koko ajan (vuosimuutos 2022 oli 0,6%). Määräaikaiset rekrytoinnit hallitusohjelman hankkeisiin ovat edellyttäneet laaja-alaista ja osin syvempää osaamista, minkä vuoksi tehtäviin rekrytoinneissa on korostunut osaaminen ja kokemus ja siten jo pidemmälle työuralla edenneet henkilöt. Tästä johtuen rekrytoinnit eivät ole vaikuttaneet merkittävästi keski-ikään. Hallitusohjelman toimeen hankkeisiin ja projekteihin on palkattu määräaikaista henkilöstöä ja lisäksi ministeriöön lisäsi sen tarjoamia harjoittelupaikkojen määrää korkeakouluopiskelijoille yli 20 paikkaan vuosittain, mitkä molemmat selittävät määräaikaisen henkilöstön osuutta koko henkilöstöstä. Ministeriön koulutustaso on edelleen noussut.

Taulukko 8. Ministeriön ikärakenne

Ikäryhmä	Toteuma 2020 LKM, %	Toteuma 2021 LKM, %	Toteuma 2022 LKM, %
-24	-	4, 1,4	3, 1,0
25-34	34, 12,4	33, 11,7	37, 13,0
35-44	67, 24,5	67, 23,7	66, 23,1
45-54	73, 26,6	80, 28,3	82, 28,7
55-64	96, 35,0	95, 33,6	94, 32,9
65-	6, 2,2	4, 1,4	4, 1,3
Yhteensä	274, 100	283, 100	284, 100

1.5.2 Työhyvinvointi ja työkykyinvestoinnit

Taulukko 9. Henkilöstön työtyytyväisyys, työkunto sekä investoinnit työhyvinvointiin

Työhyvinvointi	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022
Työtyytyväisyysindeksi	3,75	3,7	3,67
- miehet	3,83	3,85	3,82
- naiset	3,71	3,65	3,63
- muu		3,13	3,33
Sairauspoissaolopäivät työpäivää/htv	4,6	5,0	5,7
Työterveyshuolto e/HTV			
- netto	432,2	637,9	671,1

Koko henkilöstön työkunto laski hieman vuoden 2022 aikana sairauspoissaolojen määrällä mitattuna. Sairauspoissaolojen taustalla näkyi kontaktien lisääntymisen myötä koronaan sairastuneiden henkilöiden määrän kasvu niin ministeriön henkilöstössä kuin valtioneuvostossa ja yhteiskunnassa muutoin. Toisaalta hallituskauden lopun kiireet mm. ministeriön kolmen keskeisen lakihankkeen loppuunsaattaminen ja muut toimintaympäristön muutokset ja niiden edellyttämät tehtävät ja toimet kasvattivat henkilöstön työmäärää ja kuormittivat henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista. Vuoden 2022 työterveyshuollon toimenpiteinä jatkuivat mm. koronatestaukset, työergonomia-asiat ja työpaikkaselvitykset, joita aloitettiin vuoden aikana yhden osaston ja kolmen tulosalueen osalta. Lisäksi järjestettiin niin esihenkilöille kuin henkilöstölle mm. VARTU-mallin valmennusta osaston osalta.

Työtyytyväisyyskyselyn (VMBarometri) kokonaistyötyytyväisyysindeksi laski hieman edellisestä vuodesta, mutta on edelleen hyvällä tasolla. Vastaajamäärä kyselyyn oli edelleen korkea (77%), vaikka se laskikin hieman pandemiavuosien tasosta. Työtyytyväisyyskyselyn perusteella ympäristöministeriön vahvuudet löytyvät työn sisällöstä ja työntekijöiden vaikuttamismahdollisuuksista. Myös työyhteisö ja ministeriön toimintakulttuuri saavat korkeat arviot. Kehittämisen varaa taas koettiin olevan erityisesti palkkauksen, vuorovaikutuksen ja viestinnän, työ- ja toimintaympäristön sekä johtamisen ja esihenkilötyön osalta sekä . Kyselyn tulosten perusteella yksiköt ovat laatineet työhyvinvoinnin toimenpidesuunnitelmat.

1.5.3 Osaaminen ja muu aineeton pääoma

Taulukko 10. Henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä investoinnit

Osaamisen kehittäminen	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022
Koulutus ja kehittäminen, €/htv	648,6	812,0	1 347,9
Koulutus ja kehittäminen, työpäivää / htv	1,3	1,1	1,6

Vuonna 2022 koulutukseen ja kehittämiseen käytetty aika kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna. Pandemian myötä ja seurauksena työelämä muuttunee pysyvästi siten, että etätöitä tehdään edelleen paljon ja sen seurauksena myös osaamisen kehittämistä ja koulutusta toteutetaan entistä enemmän jatkossakin virtuaalisesti. Osaamisen kehittämisen kustannukset kasvoivat edelleen vuodesta 2021. Tätä selittää osaltaan koulutusten osallistumisen määrän kasvaminen poikkeusolojen päättymisen myötä sekä loppuvuonna 2021 käynnistyneen ja vuonna 2022 toisella kurssilla jatkunut ministeriön koko hallinnonalalla Y-Akatemia, jonka tavoitteena on lisätä ympäristöhallinnon toimijoiden välistä vuorovaikutusta ja yhteistyötä sekä keskinäistä ymmärrystä. Akatemian edelleen kehittämisestä ja jatkosta päätetään alkuvuoden 2023 aikana.

Ministeriö käynnisti vuonna 2022 Tulevaisuuden säädösvalmistelijat –ohjelman. Ohjelmaan valittiin hakemusten perusteella kuusi vastavalmistunutta säädösvalmistelusta kiinnostunutta oikeustieteilijää. Heidät palkattiin vuoden määräaikaiseen virkasuhteeseen ja ohjelman aikana heitä koulutettiin säädösvalmistelun tehtäviin. Lisäksi ohjelmaan sisältyi yhteistä perehdytystä ja koulutusta niin ministeriössä kuin valtioneuvostotasolla. Ministeriössä on aikaisemmin ollut samantyyppinen ohjelma vuonna 2013. Ohjelma on yksi keino, jolla pyritään saamaan lisää säädösvalmistelijoita ministeriöön, mikä perinteisen rekrytoinnin kautta on osoittautunut haastavaksi niin ministeriössä kuin valtioneuvostotasolla laajemmin. Ohjelman päättyessä on useampi ohjelmaan osallistunut oikeustieteilijä työllistynyt ministeriöön määräaikaiseen virkasuhteen tai saanut pysyvän viran. Ohjelmasta saadut palautteen niin opiskelijoilta kuin ohjaajien taholta kannustavat toteuttamaan vastaavia ohjelmia myös jatkossa.

Ministeriön hybridityökulttuurin kehittäminen jatkui keväällä 2022 ja se painottui hybridityön harjoitteluun ja yhteisten pelisääntöjen muodostamiselle osastoissa, yksiköissä ja pienemmissä tiimeissä. Tämä tueksi toteutettiin koko henkilöstön yhteisiä tilaisuuksia ja esihenkilötyön tukemista hybridimallissa. Kevään aika jatkettiin hyvää palautetta saaneita innostajaluentoja uteliaisuuden taito ja keskusteluälykyys painetilanteissa –teemoilla. Sen sijaan suunniteltu ”Valmentava johtamisote –kehittämishanke” jouduttiin alkusyksyllä

käynnistyneen ministeriön organisaatiouudistuksen johdosta siirtämään seuraavalle vuodelle, samoin kuin henkilöstöstrategiatyön käynnistäminen.

Vuoden 2022 aikana Uudistuva julkinen sektori – mahdollistava johtaminen -koulutusohjelmaan osallistui yksi henkilö. Lisäksi Valtion-JOKO –koulutusohjelmaan osallistui 2 henkilöä ja Valtion-Vire –esihenkilökoulutukseen yksi henkilö. Vuonna 2022 johdolle ja esihenkilöille järjestettiin lisäksi ministeriön sisäisesti hybridi- ja etätyössä tapahtuvaa johtamista tukevaa valmennusta ja koulutusta.

Ministeriöiden yhteinen koulutustarjonta oli vuonna 2022 monipuolista ja sitä toteutettiin virtuaalisessa muodossa ja läsnätilaisuuksina. Yhteisessä yhteisessä koulutustarjonnassa painottuivat muun muassa digitaalisten työkalujen käyttökoulutukset, johtamis-, vaikuttamis- ja kehittämissosaaminen. Muussa osallistumisessa painottuivat valtioneuvoston esittelijöille ja lainvalmistelijoiden suunnatut kurssit, valtioneuvoston yhteinen perehdyttämisohjelma valtioneuvostopassi sekä hybridityötä tukevat valmennukset. Lisäksi osallistuttiin eri tietojärjestelmiin liittyville kursseille (mm. VAHVA, PTJ ja Eutori) ja vuorovaikutus- ja viestintätaitoja kehittäville kursseille. Myös kielikurssit olivat tuttuun tapaan suosittuja. Myös valtion digitaalista oppimisympäristöä eOppivaa hyödynnettiin osana yksilöllistä osaamisen kehittämistä.

1.5.4 Tehty työaika ja henkilöstökulut

Taulukko 11. Tehty työaika ja työvoimakustannukset

Työaika ja työvoimakustannukset	Toteuma 2020	Toteuma 2021	Toteuma 2022
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta %	84,2	83,2	83,2
Tehdyn työajan palkat: %-osuus palkkasummasta	80,9	79,3	76,9
Kokonaistyövoimakustannukset 1 000 euroa	19 209	20 797	21 798
Palkkasumma (ml. välilliset palkat) 1 000 euroa	16 082	17 308	18 043
Tehdyn työajan palkat	13 010	13 725	13 875
Välillisten työvoimakustannusten osuus tehdyn työajan palkoista %	47,6	51,6	57,0

Ministeriön ikärakenne vähentää tehdyn työajan määrää, koska suurella osalla työntekijöistä on pitkät vuosilomat. Vastaavasti monella uudella ministeriön palvelukseen tulevalla on ns. lyhyemmät vuosilomat, mikä nostaa tehdyn työajan määrää. Kokonaistyydyntävyyden tannuksien ja palkkakustannusten taso on noussut.

Henkilöstön arvon merkittävin lopputulokseen vaikuttava muuttuja on keskimääräisen eläköitymisiän ja keski-ikä välinen erotus. Eläkeiän lasku tai nousu vaikuttaa laskennalliseen henkilöstön arvoon.

1.6 Tilinpäätösanalyysi

Ympäristöministeriön tilinpäätös koskee ministeriön toimintaa. Suuri osa ympäristöministeriön hallinnonalan toiminnallisista määrärahoista käytetään aluehallinnossa eikä niiden määrärahojen käyttö näy ympäristöministeriön tilinpäätöksessä. Tilinpäätöksen määrärahojen käytön ja kulujen muutoksia on verrattu ministeriön vuoden 2021 toteutumalukuihin.

1.6.1 Rahoituksen rakenne ja talousarvion toteutuminen

Ympäristöministeriön käytettävissä oli vuoden 2022 määrärahat ja edellisvuosilta siirtyneet määrärahat mukaan lukien 292,4 milj. euroa (296,7 milj. euroa vuonna 2021) sekä arviomäärärahat 2,4 milj. euroa (1,6 milj. euroa vuonna 2021) eli yhteensä 294,8 milj. euroa (298,3 milj. euroa vuonna 2021). Määrärahaa oli käytössä 3,5 milj. euroa ja 1,2 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Ministeriön määrärahojen kokonaiskäyttö peruutetut määrärahat pois lukien oli yhteensä 143,4 milj. euroa (138,6 milj. euroa vuonna 2021). Kokonaiskäyttö kasvoi edellisvuodesta 4,8 milj. euroa (3,5 %). Seuraavalle vuodelle siirretty määrärahat olivat yhteensä 138,8 milj. euroa, kun edelliseltä vuodelta määrärahaa siirtyi 151,5 milj. euroa (12,7 milj. euroa ja 8,4 % vähemmän).

Lyhyesti voidaankin siis todeta, että samalla, kun käytettävissä olleet määrärahat pienivät ja määrärahojen käyttö lisääntyi, siirtyi seuraavalle vuodelle määrärahaa aikaisempaa vähemmän. Määrärahojen käyttö on lisääntynyt vuoden 2022 aikana sillä hankkeiden käynnistyminen on päässyt kunnolla käyntiin.

Ympäristöministeriöllä oli Valtioneuvoston kanslian hallinnonalan määrärahaa momentilla 23.01. käytettävissä 1,4 milj. euroa. Määrärahaa oli käytettävissä 0,67 milj. euroa aikaisempaa vuotta enemmän (97 %). Määrärahat lisääntyivät erityisesti Terveet tilat 2028 -määrärahan lisääntymisestä 0,6 milj. eurolla. Määrärahaa siirtyi kuitenkin merkittävästi seuraavalle vuodelle yhteensä 0,7 milj. euroa. Määrärahan käyttö myös lisääntyi edelliseen vuoteen nähden.

Ympäristöministeriön toimintamenojen 35.01. käyttö lisääntyi edelliseen vuoteen nähden merkittävästi, määrärahaa oli myös aikaisempaa enemmän käytössä. Määrärahaa oli käytettävissä yhteensä 51,5 milj. euroa mikä oli 1,2 milj. euroa (2 %) edellisvuotta suurempi. Määrärahan käyttö oli kokonaisuudessaan 33,7 milj. euroa ja tämä oli 3,0 milj. (10 %) euroa edellisvuotta suurempi. Näin ollen määrärahaa siirtyi seuraavalle vuodelle aikaisempaa vähemmän. Toimintamenoja siirtyi 17,8 milj. euroa joka on 1,8 milj. euroa aikaisempaa vuotta vähemmän. Määrärahan korkeampi käyttö ja seuraavalle vuodelle siirtynyt pienempi summa aiheutui suunnitellusti määrärahojen lisääntyneen käytön myötä. Koronarojoitusten purkaututtua matkustus lisääntyi odotetusti. Määrärahojen käyttö lisääntyi myös palkoissa. Merkittävin kasvu tapahtui palveluiden ostojen kasvussa ja erityisesti asiantuntijapalveluiden lisääntymisessä. Asiantuntijapalveluita käytettiin aikaisempaa enemmän etenkin rakentamiseen liittyvien hankkeiden lisääntymisessä.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien (Luontopalvelut) 35.10.52 määrärahat olivat 58,1 milj. euroa ja tämä oli 12,9 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien määrärahat pienenivät suunnitellusti, sillä määrärahasta poistui luonnonsuojelurahoituksen kertaluonteinen erä (osa tulevaisuusinvestointeja).

Vesien- ja ympäristönhoidon edistämisen 35.10.61 käytettävissä oleva määräraha lisääntyi 13,4 milj. eurolla edellisvuoteen verrattuna. Määrärahaa oli käytettävissä 50,8 milj. euroa joka on 36 % edellisvuotta suurempi. Määrärahan käyttö oli kaiken kaikkiaan 12,6 milj. euroa joka oli edellisvuotta suurempi 5,5 milj. euroa (77 %). Käytettävissä oleva määräraha on lisääntynyt samalla, kuin määrärahan käyttö on lisääntynyt merkittävästi. Määrärahan muutos suurempaan johtuu erityisesti sillä rahoitetaan vesien- ja ympäristönhoidon käytännön toimenpiteitä. Määräraha jaetaan avustuksina, joilla toteutetaan mm. vesien- ja merenhoidon suunnitelmissa mainittuja toimenpiteitä pohja- ja pintavesien hyvän tilan saavuttamiseksi ja turvaamiseksi. Luonnonsuojeluiden hankinta- ja korvausmenot momentin 35.10.63 käytettävissä olevat määrärahat olivat 5,7 milj. euroa mikä on merkittävästi edellisvuotta pienempi: määrärahaa oli käytettävissä 10,1 milj. euroa (64 %) edellisvuotta vähemmän. Määrärahan käyttö oli tilikauden aikana vähäistä, sillä määrärahaa siirtyi 5,4 milj. euroa seuraavalle vuodelle. Määrärahaa myönnettiin myös aikaisemmasta poiketen valtuutena.

1.6.2 Tuotto- ja kululaskelma ja tase

Ympäristöministeriön vuoden 2022 tuotto ja kululaskelman kulujäämä on 119,5 milj. euroa, noin 19,3 milj. euroa ja 16 % edellisvuotta pienempi. Pienentyneeseen kulujäämään vaikutti erityisesti siirtotalouden tuottojen 26 milj. euron erä. 26 milj. euron erä liittyy Ympäristöministeriön A-kruunun pääomittamiseen, aikaisemmin vuonna 2019 pääomittamista on tehty 24 milj. euron edestä ja nyt 50 milj. euron pääomittaminen tehtiin 26 milj.

euron loppusummalle. Ympäristöministeriön rahoitus perustuu Valtioneuvoston 17.1.2019 tekemään päätökseen, joka perustuu kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen rahoittamiseen. Edellisenä vuonna vastaavaa satunnaisten tuottojen erää ei ollut joten kulujäämä on ollut suurempi.

Kulujäämä olisi kasvanut edellisestä vuodesta ilman A-kruunun pääomittamista. Toiminnan kulut kasvoivat edelliseen vuoteen nähtynä 7,2 milj. euroa ja 14,9 %. Kasvu aiheutuu pääasiassa palvelujen ostojen lisääntymisestä 5,1 milj. eurolla (kasvu 16,2 %), sekä muiden kulujen 1,0 milj. euron (kasvu 57 %) lisääntymisestä. Muita kuluja kasvatti erityisesti lisääntynyt matkustus koronarajoitusten purkauduttua.

Palvelujen ostot kasvoivat erityisesti Motiva Oy:lle lisääntyneistä asuinrakentamiseen liittyvistä avustuksista sekä Digi Finland Oy:lle maksetuista rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kehittämisen palveluista.

Toiminnan tuotot olivat 1,0 milj. euroa ja ne kasvoivat 0,2 milj. euroa (kasvu 28,8 %) edellisestä vuodesta. Toiminnan tuotot koostuvat yhteisrahoitteisten hankkeiden tuotoista. Yhteisrahoitteinen toiminta lisääntyi erityisesti rakennukset ja rakentaminen yksikössä.

Taseen loppusumma oli 85,7 milj. euroa ja se kasvoi merkittävästi 44% edellisestä vuodesta kasvun ollessa 26,4 milj. euroa. Kasvu aiheutui pääasiassa A-kruunun pääomittamisesta vuoden aikana 26,0 milj. eurolla.

1.7 Sisäisen valvonnan arviointi- ja vahvistuslausuma

Ympäristöministeriö on arvioinut ministeriön osastojen ja tulosalueiden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tilan itsearviointin perusteella sitä, miten ympäristöministeriön sisäinen valvonta ja siihen sisältyvä riskienhallinta täyttävät valtion talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet. Arviointi on tehty käyttäen apuna Valtiovarain controller-toiminnon suosittelemaa COSO 2013 -malliin perustuvaa arviointikehikkoa.

Itsearviointien, sekä muiden tiedossa olevien seikkojen, perusteella on kokonaisuudessaan arvioitavissa, että toiminnan ja taloudenhoidon perusprosessit ovat melko hyvällä tasolla ja täyttävät talousarvioasetuksen vaatimukset.

Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että sisäinen valvonta on yleisesti ottaen melko hyvällä tasolla.

Nopeasti muuttuva toimintaympäristö edellyttää ajantasaista ja kattavaa riskienhallintaa. Uudistetun strategian toimenpiteiden jalkauttaminen sekä talouden prosessien muutokset vaativat riittävää resurssointia.

1.8 Arviointien tulokset

Ympäristöministeriössä ei tehty arviointeja vuonna 2022.

1.9 Yhteenvetotiedot väärinkäytöksistä

1.9.1 Virheitä ja väärinkäytöksiä koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Ympäristöministeriössä ei ole kertomusvuonna havaittu uusia valtion tai sen vastuulla oleviin varoihin liittyviä, toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

EU-rahoitus

EU-rahoituksessa ei myöskään ole kertomusvuonna havaittu toimenpiteisiin johtaneita väärinkäytöksiä tai rikoksia.

1.9.2 Takaisinperintää koskevat yhteenvetotiedot

Kansallinen rahoitus

Kansallisessa rahoituksessa ei kertomusvuonna ole tehty takaisinperintäpäätöksiä.

EU-rahoitus

EU-rahoituksessa ei kertomusvuonna ole tehty takaisinperintäpäätöksiä.

2 Talousarvion toteumalaskelma

Osaston, momentin ja tilijaottelun numero ja nimi		Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Tilinpäätös 2022	Vertailu Tilinpäätös - Talousarvio	Toteuma %
12. Sekalaiset tulot		6 861 509,53	10 218 240	10 218 239,64	0,00	100
12.35.99.	Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	263 862,49	43 986	43 985,66	0,00	100
	12.35.99.1. Maksullinen toiminta	1 990,00	1 990	1 990,00	0,00	100
	12.35.99.2. Muut sekalaiset tulot	1 839,17	41 996	41 995,66	0,00	100
	12.35.99.3. EU-rahoitus	260 033,32				
12.39.04.	Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	6 597 647,04	10 166 386	10 166 386,09	0,00	100
12.39.10.	Muut sekalaiset tulot		7 868	7 867,89	0,00	100
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset		80,64	47	47,04	0,00	100
13.03.01.	Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden myyntitulot	80,64	47	47,04	0,00	100
Tuloarviotilit yhteensä		6 861 590,17	10 218 287	10 218 286,68	0,00	100

Pääluokan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2022 määrärahojen		Tilinpäätös 2022	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2022	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2022	Käyttö vuonna 2022 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
23.	Valtioneuvoston kanslia	299 046,19	686 238	186 237,50	500 000,00	686 237,50	0,00	780 392,02	1 355 922,47	636 167,04	719 755,43
23.01.03.	Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (S2)		75 530	75 530,45	0,00	75 530,45	0,00	81 906,84	157 437,29	157 437,29	0,00
	23.01.03.1. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkausten menot		75 530	75 530,45	0,00	75 530,45	0,00	81 906,84	157 437,29	157 437,29	0,00
23.01.25.	Terveet tilat 2028 (S3)	258 000,00	500 000	0,00	500 000,00	500 000,00	0,00	698 485,18	1 198 485,18	478 729,75	719 755,43
	23.01.25.1. Terveet tilat 2028 (KPY)	258 000,00	500 000	0,00	500 000,00	500 000,00	0,00	698 485,18	1 198 485,18	478 729,75	719 755,43
23.01.29.	Arvonlisäveromenot (A)	41 046,19	110 707	110 707,05		110 707,05	0,00				
24.	Ulkoministeriön hallinnonala	852 000,00	233 000	0,00	233 000,00	233 000,00	0,00	767 610,20	1 000 610,20	200 092,35	773 471,82
24.90.68.	Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (S3)	852 000,00	233 000	0,00	233 000,00	233 000,00	0,00	767 610,20	1 000 610,20	200 092,35	773 471,82
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	500 000,00	560 000	0,00	560 000,00	560 000,00	0,00	733 797,11	1 293 797,11	655 863,87	637 933,24
33.60.39.	Palvelurakenteen kehittäminen (S3)	500 000,00	560 000	0,00	560 000,00	560 000,00	0,00	733 797,11	1 293 797,11	655 863,87	637 933,24
	33.60.39.07. Ikäohjelma	500 000,00	560 000	0,00	560 000,00	560 000,00	0,00	733 797,11	1 293 797,11	655 863,87	637 933,24
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	197 215 793,46	175 999 565	84 586 535,44	91 413 029,31	175 999 564,75	0,00	115 026 582,04	288 746 311,04	141 949 453,49	136 657 517,49
35.01.01.	Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob) (S2)	31 431 000,00	31 978 000	14 201 193,03	17 776 806,97	31 978 000,00	0,00	19 519 477,22	51 497 477,22	33 720 670,25	17 776 806,97
	35.01.01.01. Yhteiset menot (KPY)	22 595 000,00	22 467 000	13 025 310,56	9 441 689,44	22 467 000,00	0,00	11 615 753,78	34 082 753,78	24 641 064,34	9 441 689,44
	35.01.01.06. KV- menot	1 600 000,00	1 491 000	966 604,77	524 395,23	1 491 000,00	0,00	799 188,58	2 290 188,58	1 765 793,35	524 395,23
	35.01.01.07. Kehittäminen ja suunnittelu (KPY)	7 016 000,00	7 900 000	188 546,47	7 711 453,53	7 900 000,00	0,00	7 004 534,86	14 904 534,86	7 193 081,33	7 711 453,53
	35.01.01.08. Eräät korvaukset (KPY)	220 000,00	120 000	20 731,23	99 268,77	120 000,00	0,00	100 000,00	220 000,00	120 731,23	99 268,77
35.01.29.	Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (A)	1 579 674,46	2 279 836	2 279 835,75		2 279 835,75	0,00				

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2022 määrärahojen		Tilinpäätös 2022	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2022	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2022	Käyttö vuonna 2022 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
35.01.65.	Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (S3)	2 312 000,00	1 905 000	1 902 000,00	3 000,00	1 905 000,00	0,00	25 058,70	1 930 058,70	1 905 531,92	24 526,78
	35.01.65.01. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon	1 712 000,00	1 805 000	1 802 000,00	3 000,00	1 805 000,00	0,00	25 058,70	1 830 058,70	1 805 531,92	24 526,78
	35.01.65.02. Pidä Saaristo Siistinä ry:n alushankinta	500 000,00									
	35.01.65.03. Yleisavustus Suomen Metsästäjäliitto ry:lle	100 000,00	100 000	100 000,00	0,00	100 000,00	0,00		100 000,00	100 000,00	0,00
35.10.20.	Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (S3)	1 900 000,00	1 317 500	74 344,71	1 243 155,29	1 317 500,00	0,00	5 910 998,75	7 228 498,75	513 707,12	3 143 155,29
35.10.21.	Eräät luonnonsuojelun menot (S3)	27 824 155,00	18 931 520	2 000,00	18 929 520,00	18 931 520,00	0,00	29 385 687,19	48 317 207,19	7 028 405,79	38 188 589,24
35.10.22.	Eräät ympäristömenot (S3)	18 343 250,00	13 276 300	1 922 639,97	11 353 660,03	13 276 300,00	0,00	21 219 199,67	34 495 499,67	14 990 000,29	17 862 715,53
	35.10.22.1. Eräät ympäristömenot	17 243 250,00	13 006 200	1 922 639,97	11 083 560,03	13 006 200,00	0,00	13 391 695,37	26 397 895,37	9 905 279,84	16 492 615,53
	35.10.22.2. Ravinnekierätykset (RRF Pilari1) (EK) (varattu)	1 000 000,00						1 000 000,00	1 000 000,00	0,00	1 000 000,00
	35.10.22.3. Ympäristönkäsitteily (RRF Pilari1) (EK) (varattu)	100 000,00	270 100	0,00	270 100,00	270 100,00	0,00	100 000,00	370 100,00	0,00	370 100,00
	35.10.22.3.2. Lupavoimavarojen vahvistaminen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa (RRF, P1C2I1) (EK) (varattu)		270 100	0,00	270 100,00	270 100,00	0,00		270 100,00	0,00	270 100,00
35.10.52.	Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (S3)	70 942 000,00	58 068 000	58 068 000,00	0,00	58 068 000,00	0,00		58 068 000,00	58 068 000,00	0,00
35.10.60.	Siirto Öljysuojarahastoon (S3)	4 000 000,00	4 000 000	4 000 000,00	0,00	4 000 000,00	0,00		4 000 000,00	4 000 000,00	0,00
35.10.61.	Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (S3)	12 820 090,00	28 008 409	0,00	28 008 409,00	28 008 409,00	0,00	22 757 887,58	50 766 296,58	12 632 086,40	36 930 366,26
	35.10.61.1. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen		20 825 909	0,00	20 825 909,00	20 825 909,00	0,00		20 825 909,00	0,00	20 825 909,00
	35.10.61.2. Peltojen kipsikäsitteily (RRF Pilari1) (EK) (varattu)		4 182 500	0,00	4 182 500,00	4 182 500,00	0,00		4 182 500,00	0,00	4 182 500,00
	35.10.61.3. Ravinnekierätykset (RRF Pilari1) (EK) (varattu)		3 000 000	0,00	3 000 000,00	3 000 000,00	0,00		3 000 000,00	0,00	3 000 000,00
35.10.63.	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (S3)	12 666 624,00	5 550 000	313 933,95	5 236 066,05	5 550 000,00	0,00	127 800,00	5 677 800,00	313 933,95	5 363 866,05

Pääloukan, momentin ja tilijaottelun numero, nimi ja määrärahalaji		Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2022 määrärahojen		Tilinpäätös 2022	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö 2022	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2022	Käyttö vuonna 2022 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
	35.10.63.1. Luonnonsuojelualueiden hankinnasta ja korvauksesta aiheutuvat menot	12 586 624,00	5 450 000	313 933,95	5 136 066,05	5 450 000,00	0,00	100 000,00	5 550 000,00	313 933,95	5 236 066,05
	35.10.63.2. Yhteistoimintasopimusten perusteella maksettavat palkkiot (EK) (enintään)	80 000,00	100 000	0,00	100 000,00	100 000,00	0,00	27 800,00	127 800,00	0,00	127 800,00
35.10.66.	Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (S2)	1 762 000,00	1 882 000	1 822 588,03	59 411,97	1 882 000,00	0,00	371 206,21	2 253 206,21	2 193 794,24	59 411,97
35.20.04.	Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (S3)	9 230 000,00	2 803 000	0,00	2 803 000,00	2 803 000,00	0,00	10 816 981,70	13 619 981,70	4 371 428,38	9 248 553,32
35.20.06.	Vähähilisen rakennetun ympäristön ohjelma (S3)	1 000 000,00	3 000 000	0,00	3 000 000,00	3 000 000,00	0,00	961 888,04	3 961 888,04	186 248,38	3 775 639,66
35.20.32.	Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen (S3)	200 000,00	150 000	0,00	150 000,00	150 000,00	0,00	400 000,00	550 000,00	151 210,00	350 000,00
35.20.37.	Avustukset vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamiseen (S3)	250 000,00	2 000 000	0,00	2 000 000,00	2 000 000,00	0,00	2 233 886,42	4 233 886,42	1 428 870,22	2 233 886,42
	35.20.37.1. Avustukset vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamiseen (RRF, P1C1I2) (S3)		250 000	0,00	250 000,00	250 000,00	0,00		250 000,00	0,00	250 000,00
	35.20.37.2. Avustukset vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamiseen (RRF, P1C2I1) (S3)		500 000	0,00	500 000,00	500 000,00	0,00		500 000,00	0,00	500 000,00
	35.20.37.3. Kansallinen vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamisen tukeminen		1 250 000	0,00	1 250 000,00	1 250 000,00	0,00		1 250 000,00	0,00	1 250 000,00
35.20.55.	Avustukset korjaustoimintaan (S3)	850 000,00	850 000	0,00	850 000,00	850 000,00	0,00	1 238 820,80	2 088 820,80	388 820,80	1 700 000,00
35.20.56.	Avustukset asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseksi (S3)							57 689,76	57 689,76	56 745,75	0,00
35.20.64.	Avustukset rakennusperinnön hoitoon (S3)	105 000,00									
Määrärahatilit yhteensä		198 866 839,65	177 478 802	84 772 772,94	92 706 029,31	177 478 802,25	0,00	117 308 381,37	292 396 640,82	143 441 576,75	138 788 677,98

Ympäristöministeriön talousarvion toteutumalaskelman tiedot valtuuksista ja niiden käytöstä momentin tarkkuudella

Valtuudet ja niiden käyttö (1 000 €) 1)								Valtuuksien käytöstä aiheutuneet talousarviomenot ja määrärahatarve (1 000 €)					
Momentti (numero ja nimi), johon valtuus liittyy 2)	Aikaisempien vuosien valtuuksien käyttö 3)	Vuoden 2022 valtuudet						Talous- arviomenot 2022	Määrä- rahatarve 2023	Määräraha- tarve 2024	Määräraha- tarve 2025	Määräraha- tarve myöhemmin	Määräraha- tarve yhteensä
		Uudet valtuudet	Uusitut valtuudet	Valtuudet yhteensä	Käytetty	Käyttämättä	Uusittu v. 2023 TA:ssa						
35.10.22. Eräät ympäristömenot		4 300 000		4 300 000	4 300 000	0		2 012 495	1 800 000	400 000	0	0	2 200 000
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2022 käytettävissä olleet valtuudet		4 300 000		4 300 000	4 300 000	0		2 012 495	1 800 000	400 000	0	0	2 200 000
35.10.61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen		3 500 000		3 500 000		3 500 000							
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2022 käytettävissä olleet valtuudet		3 500 000		3 500 000		3 500 000							
35.10.63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot		10 000 000		10 000 000		10 000 000							
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2022 käytettävissä olleet valtuudet		10 000 000		10 000 000		10 000 000							
35.20.95. InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus		45 650 000		45 650 000	45 650 000	0					5 830 000	39 820 000	45 650 000
Aikaisempien vuosien valtuudet													
Vuonna 2022 käytettävissä olleet valtuudet		45 650 000		45 650 000	45 650 000	0					5 830 000	39 820 000	45 650 000
Yhteensä		63 450 000		63 450 000	49 950 000	13 500 000	0	2 012 495	1 800 000	400 000	5 830 000	39 820 000	47 850 000
Aikaisempien vuosien valtuudet, josta													
• korkotuki- tms. valtuudet ⁴⁾													
Vuonna 2022 käytettävissä olleet valtuudet, josta													
• korkotuki- tms. valtuudet ⁴⁾													

1) Valtuuden ja sen käytön määräksi merkitään tehdyn tilauksen sopimushinta tai sitoumuksen määrä silloin, kun valtuus on rajattu alun perin muulla tavalla, mutta valtuuden käytön johdosta annetaan euomääräinen sitoumus. Korkotuetun lainakannan enimmäismääränä määritellyt korkotukivaltuudet ja muut vastaavat valtuudet eritellen lisäksi omilla riveillään.

2) Myös pääluokan tai luvun päätösosassa myönnetty valtuudet sisällytetään taulukkoon. Tällöin luvun tai momentin numerotunnukseksi merkitään "00".

3) Esitetään yhteismäärä niistä aikaisempina varainhoitovuosina käytetyistä valtuuksista, joista varainhoitovuotena on aiheutunut menoja tai joista aiheutuu menoja tulevana varainhoitovuosina.

4) Korkotukilainojen lainakannan enimmäismääränä tai valtionapuun oikeuttavien kustannusten enimmäismääränä tai muulla vastaavalla tavalla myönnettyjen valtuuksien määrä. Erittely esitetään vain, jos momentti (ja yhteensä) sisältää tällä tavoin määriteltyjä valtuuksia.

3 Tuotto- ja kululaskelma

	1.1.2022 - 31.12.2022		1.1.2021 - 31.12.2021	
TOIMINNAN TUOTOT				
Maksullisen toiminnan tuotot	1 990,00		1 990,00	
Muut toiminnan tuotot	<u>1 049 410,44</u>	1 051 400,44	<u>814 381,24</u>	816 371,24
TOIMINNAN KULUT				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	44 567,35		21 418,33	
Henkilöstökulut	21 222 368,55		20 748 250,49	
Vuokrat	17 537,18		6 626,03	
Palvelujen ostot	31 818 222,71		26 650 859,16	
Muut kulut	1 677 948,97		713 963,17	
Poistot	<u>705 425,86</u>	<u>-55 486 070,62</u>	<u>166 066,30</u>	<u>-48 307 183,48</u>
JÄÄMÄ I		-54 434 670,18		-47 490 812,24
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT				
Rahoitustuotot	717,73		1 074,59	
Rahoituskulut	<u>-8,67</u>	709,06	<u>0,00</u>	1 074,59
SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT				
Satunnaiset kulut	-1 000 000,00	-1 000 000,00	-4 584,20	-4 584,20
JÄÄMÄ II		-55 433 961,12		-47 494 321,85
SIIRTOTALOUDEN TUOTOT JA KULUT				
Tuotot				
Siirtotalouden tuotot valtionhallinnolta	<u>26 000 000,00</u>	26 000 000,00	<u>0,00</u>	0,00
Kulut				
Siirtotalouden kulut paikallishallinnolle pl. hyvinvointialuehallinto	11 690 805,78		3 286 762,51	
Siirtotalouden kulut elinkeinoelämälle	61 579 452,44		75 233 663,97	
Siirtotalouden kulut voittoa tavoittelemattomille yhteisöille	5 969 222,02		3 382 377,88	
Muut siirtotalouden kulut ulkomaille	1 886 361,60		1 479 161,86	
Siirtotalouden kulut valtionhallinnolle	<u>6 272 668,21</u>	<u>-87 398 510,05</u>	<u>6 128 974,52</u>	<u>-89 510 940,74</u>
JÄÄMÄ III		-116 832 471,17		-137 005 262,59
TUOTOT VEROISTA JA PAKOLLISISTA MAKSUISTA				
Suoritetut arvonlisäverot	<u>-2 629 826,08</u>	<u>-2 629 826,08</u>	<u>-1 762 533,79</u>	<u>-1 762 533,79</u>
TILIKAUDEN TUOTTO-/KULUJÄÄMÄ		<u>-119 462 297,25</u>		<u>-138 767 796,38</u>

4 Tase

	31.12.2022		31.12.2021	
VASTAAVAA				
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET				
Aineettomat oikeudet	2 480 340,20		3 185 766,06	
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	<u>2 012 495,48</u>	4 492 835,68	0,00	3 185 766,06
KÄYTTÖOMAISUUSARVO- PAPERIT JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET				
Käyttöomaisuusarvopaperit	30 953 630,00		31 953 630,00	
Muut pitkäaikaiset euromääräiset sijoitukset	<u>50 000 000,00</u>	<u>80 953 630,00</u>	<u>24 000 000,00</u>	<u>55 953 630,00</u>
KÄYTTÖOMAISUUS JA MUUT PITKÄAIKAISET SJOITUKSET YHTEENSÄ		85 446 465,68		59 139 396,06
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS				
LYHYTAIKAISET SAAMISET				
Myyntisaamiset	13 734,38		15 095,09	
Siirtosaamiset	121 865,33		88 809,18	
Muut lyhytaikaiset saamiset	<u>151 482,44</u>	287 082,15	<u>120 138,73</u>	224 043,00
RAHAT, PANKKISAAMISET JA MUUT RAHOITUSVARAT				
Kirjanpitoyksikön menotilit	<u>-229,50</u>	<u>-229,50</u>	<u>-227,27</u>	<u>-227,27</u>
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHTEENSÄ		286 852,65		223 815,73
VASTAAVAA YHTEENSÄ		<u>85 733 318,33</u>		<u>59 363 211,79</u>

	31.12.2022		31.12.2021	
VASTATTAVAA				
OMA PÄÄOMA				
VALTION PÄÄOMA				
Valtion pääoma 1.1.1998	230 590 552,26		230 590 552,26	
Edellisten tilikausien pääoman muutos	-208 360 436,19		-212 387 890,56	
Pääoman siirrot	141 810 742,01		142 795 250,75	
Tilikauden tuotto-/kulujäämä	<u>-119 462 297,25</u>	44 578 560,83	<u>-138 767 796,38</u>	22 230 116,07
VIERAS PÄÄOMA				
LYHYTAIKAINEN VIERAS PÄÄOMA				
Talousarvion ulkopuolella olevien valtion rahastojen yhdystilit	9 083 156,62		13 321 276,92	
Saadut ennakot	351 203,68		117 176,77	
Ostovelat	18 775 295,95		15 711 243,92	
Kirjanpitoyksiköiden väliset tilitykset	463 548,39		483 377,03	
Edelleen tilittävät erät	454 985,88		419 922,91	
Siirtovelat	4 349 187,19		4 273 598,99	
Muut lyhytaikaiset velat	<u>7 677 379,79</u>	<u>41 154 757,50</u>	<u>2 806 499,18</u>	<u>37 133 095,72</u>
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ		41 154 757,50		37 133 095,72
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		<u>85 733 318,33</u>		<u>59 363 211,79</u>

5 Liitetiedot

5.1 Tilinpäätöslitteet

- Liite 1: Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja vertailtavuus
- Liite 2: Nettoutetut tulot ja menot
- Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset
- Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat
- Liite 5: Henkilöstökulujen erittely
- Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset
- Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot
- Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut
- Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat
- Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset
- Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat
- Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut
- Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat
- Liite 15: Velan muutokset
- Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio
- Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Liite 1: Selvitys tilinpäätöksen laatimisperusteista ja vertailtavuudesta

1. Budjetointia koskevat muutokset

35.01.01 Ympäristöministeriön toimintamenot perusteluista poistettiin seuraavat määrärahan käyttökohteet korvauksista, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä. 1) mahdollisuus käyttää määrärahoja sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, pakkauksissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen ja pakkausten perusvaatimukset, raskasmetallipitoisuudet ja merkinnät, 2) mahdollisuus käyttää määrärahaa otsonikerrosta heikentävien aineiden sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Euroopan unionin asetusten (EY) N:o 1005/2009 ja (EU) N:o 517/2014 edellyttämien laitteiden huoltajien pätevyyden toteamiseen, rekisteröintiin ja valvontaan ja 3) mahdollisuus käyttää määrärahaa elohopeaa koskevan Euroopan unionin asetuksen (EU) 2017/852 edellyttämä lisätty elohopeaa sisältävien tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista koskevien kieltojen ja rajoitusten valvontaan. Momentille lisättiin määrärahan käyttökohteeksi korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä, mahdollisuus käyttää määrärahaa romuajoneuvodirektiivin mukaisten tuotteiden markkinavalvontatehtäviin. Muutokset johtuvat määrärahojen siirrosta TUKESin toimintamomentille 32.01.08 ja uudesta TUKESin markkinavalvontatehtävästä, jonka määräraha budjetoitiin momentille.

35.10.20 Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito momentin perusteluja täydennettiin siten, että määrärahaa saa käyttää menoihin, jotka liittyvät likaantuneiden eläinten hoitamiseen varautumiseen öljy- ja kemikaalionnettomuuksien yhteydessä, ja menoihin, jotka aiheutuvat ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurannasta ja saneerauksien valmistelusta. Lisäksi perusteluja muutettiin siten, että määrärahaa saa käyttää enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen.

Eräät ympäristömenot momentin 35.10.22 eräät ympäristömenot perusteluihin lisättiin mahdollisuus käyttää määrärahaa elpymisvälineestä rahoitettavien vihreän siirtymän investointien hanke- ja lupavalmisteluihin sekä sekä jätelainsäädännön toimeenpanon valmisteluun. Momentilta poistettiin mahdollisuus käyttää määrärahaa ravinteiden kierrätyksen edistämiseen vesien rehevöitymisen vähentämiseksi, koska avustusmenoluonteen takia ko. käyttökohde siirrettiin momentille 35.10.61.

Momentin 35.10.61 Vesien ja ympäristönhoidon edistäminen määrärahan perusteluista poistettiin kolme kohtaa: joten määrärahan käyttämistä ei voi jatkossa käyttää: Puura-kentamisen ohjelmaan, jolla lisätään puun tarjontaa ja monipuolista käyttöä, aiheutuvien menojen maksamiseen, ei Kestävä kaupunki -ohjelmaan, jolla edistetään kestävästä kaupunkikehitystä, aiheutuvien menojen maksamiseen, eikä avustukseen Lappeenrannan kaupungille European Green Leaf 2021 -teemavuoden toteuttamiseen. Uusina kohteina määrärahaa sai käyttää ravinteiden kierrätyksen ja talteenoton sekä energiatehokkuuden investointi- ja TKI-hankkeiden avustuksiin, hankintamenoihin ja muihin kulutusmenoihin.

Momentti 35.20.30 poistettiin talousarviosta.

Momentti 35.20.31 Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen lisättiin talousarvioon tilikaudelle 2022. Määräraha on 3 vuotinen siirtomääräraha. Tavoitteena on vuokra-velkojen, asumisen häiriöiden ja häätöjen vähentäminen sekä asumisen jatkumisen turvaaminen. Hankkeessa asumisneuvonta ja asumiseen liittyvä talousneuvonta laajennetaan koskemaan sekä yksityisissä vuokra-asunnoissa asuvia että omistusasunnoissa asuvia. Valtion tukemissa ARA-asunnoissa asuvien asumisneuvonnan tukemista jatketaan Valtion asuntorahastosta.

Momentin 35.20.34 nimi muutettiin muotoon Avustukset kuntien, seurakuntien ja yhdistysten kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen. Momentin käyttökohteeksi lisättiin seurakuntien ja yhdistysten kiinteistöjen öljylämmityksestä luopuminen.

35.20.52 Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen muutettiin avustuksen ehtoja siten, että enimmäistukiprosentti laski 35 prosenttiin ja avustuskelpoiseksi kustannukseksi yhtä hankkeessa toteutettavaa latausvalmiutta kohti hyväksytään kuitenkin enintään 4 000 euroa.

"Talousarvioon lisättiin momentti 35.20.53 Avustukset työpaikkakiinteistöjen sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v). Avustuksen myöntää Asumisen rahoitus ja kehittämiskeskus ARA.

Momentille 35.20.56 Avustukset asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseksi lisättiin avustuksen käyttökohteeksi pientalon maakaasua käyttävän pääasiallisen lämmitysjärjestelmän poistaminen ja lämmitysmuodon muuttaminen kaasulämmityksestä muihin lämmitysmuotoihin.

Momentti 35.20.95 InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus (arviomääräraha) lisättiin talousarvioon. Vuonna 2022 saa tehdä InvestEU-ohjelman kansalliseen rahoitusosuuteen kohdistuvia sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2022 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 45 650 000 euroa.

2. Valuuttamääräiset erät

Myyntisaamisiin eikä ostovelkoihin tilinpäätösvaiheessa sisältynyt valuuttamääräisiä eriä.

3. Arvostus- ja jaksotusperiaatteet

Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostus- ja jaksotusperiaatteet eivät ole olennaisilta osin muuttuneet eivätkä vaikuta tilikauden tuotto- ja kulujäämään eivätkä taseessa ilmoitettavien erien muodostumiseen.

4. Aikaisempiin vuosiin kohdistuvat erät

Olennaisia aikaisempiin vuosiin kohdistuvia virheiden oikaisuja ei tilivuoden aikana tehty.

5. Tilinpäätösvuoden vertailtavuus

Ottaen huomioon kohdan 1 muutokset budjetointiin sekä muutokset momenttien määrärahasoihin tilinpäätöksen vertailtavuus aikaisempaan vuoteen on mahdollista. Pieniä vaikutuksia voi olla sillä, että vuoden 2022 aikana koronarajoituksia on kuitenkin purettu, joten vuosi 2021 on koronarajoitusten johdosta osittain erilainen mm. matkustuksen ja palvelujen ostojen takia.

6. Olennaisimmat muutokset tilinpäätösvuoden jälkeisissä tapahtumissa

Tilinpäätösvuoden jälkeisissä tapahtumissa ei ole tällä hetkellä tiedossa merkittäviä muutoksia.

Liite 2: Nettoutetut menot

Momentin numero ja nimi		Tilinpäätös 2021	Talousarvio 2022 (TA + LTA:t)	Talousarvion 2022 määrärahojen		Tilinpäätös 2022	Vertailu Talousarvio - Tilinpäätös	Siirtomäärärahoja koskevat täydentävät tiedot			
				käyttö vuonna 2022	siirto seuraavalle vuodelle			Edellisiltä vuosilta siirtyneet	Käytettävissä vuonna 2022	Käyttö vuonna 2022 (pl. peruutukset)	Siirretty seuraavalle vuodelle
35.01.01. Ympäristöministeriön toimintamenot (nettob)(S2)	Bruttomenot	31 958 922,43		15 159 444,78		32 936 251,75				34 720 887,83	
	Bruttotulot	527 922,43		958 251,75		958 251,75				1 000 217,58	
	Nettomenot	31 431 000,00	31 978 000	14 201 193,03	17 776 806,97	31 978 000,00	0,00	19 519 477,22	51 497 477,22	33 720 670,25	17 776 806,97

Liite 3: Arviomäärärahojen ylitykset

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 3.

Liite 4: Peruutetut siirretyt määrärahat

Pääluokan ja tilijaottelun numero ja nimi	Peruutettu	
	Tilijaottelu	Yhteensä
24. Ulkoministeriön hallinnonala		27 046,03
Vuosi 2020		27 046,03
24.90.68. Itämeren, Barentsin ja arktisen alueen yhteistyö (S3)	27 046,03	
35. Ympäristöministeriön hallinnonala		10 139 340,06
Vuosi 2020		10 139 340,06
35.10.20. Ympäristövahinkojen torjunta (S3)	3 571 636,34	
35.10.21. Eräät luonnonsuojelun menot (S3)	3 100 212,16	
35.10.22. Eräät ympäristömenot (S3)	1 642 783,85	
35.10.61. Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen (S3)	1 203 843,92	
35.20.32. Avustukset asunnottomuuden poistamiseksi ja asunnottomuuden tilastoinnin kehittäminen (S3)	48 790,00	
35.20.37. Avustukset tuulivoimakaavoitukseen (S3)	571 129,78	
35.20.56. Avustukset asuinrakennusten öljylämmityksestä luopumiseksi (S3)	944,01	
Pääluokat yhteensä		10 166 386,09
Vuosi 2020		10 166 386,09

Liite 5: Henkilöstökulujen erittely

	2022	2021
Henkilöstökulut	17 883 317,88	17 509 462,49
Palkat ja palkkiot	17 895 287,91	17 227 035,89
Tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Lomapalkkavelan muutos	-11 970,03	282 426,60
Henkilösivukulut	3 339 050,67	3 238 788,00
Eläkekulut	3 064 385,96	2 870 844,15
Muut henkilösivukulut	274 664,71	367 943,85
Yhteensä	21 222 368,55	20 748 250,49
Johdon palkat ja palkkiot, josta	917 679,95	934 595,78
- tulosperusteiset erät	0,00	0,00
Luontoisedut ja muut taloudelliset etuudet	960,00	960,00
Johto	960,00	960,00
Muu henkilöstö	0,00	0,00

Liite 6: Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet ja niiden muutokset

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 6.

Liite 7: Kansallis- ja käyttöomaisuuden sekä muiden pitkävaikutteisten menojen poistot

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 7.

Liite 8: Rahoitustuotot ja -kulut

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 8.

Liite 9: Talousarviotaloudesta annetut lainat

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 9.

Liite 10: Arvopaperit ja oman pääoman ehtoiset sijoitukset

Käyttö- ja rahoitusomaisuusarvopaperit

	31.12.2022						31.12.2021	
	Kappale- määrä	Markkina- arvo	Kirjanpitoarvo	Omistus- osuus %	Myynti- oikeuksien alaraja %	Saadut osingot	Markkina- arvo	Kirjanpito- arvo
Julkisesti noteeratut osakkeet ja osuudet		858,48	630,00			47,04	1 031,52	630,00
Aktia Pankki Oyj:n A-osakkeet	84	858,48	630,00	0,00	0,00	47,04	1 031,52	630,00
Julkisesti noteeraamattomat osakkeet ja osuudet			30 953 000,00			0,00		31 953 000,00
NEFCO Carbon Fund								1 000 000,00
A-Kruunu Oy	50 640		30 953 000,00	100,00		0,00		30 953 000,00
Osakkeet ja osuudet yhteensä			30 953 630,00			47,04		31 953 630,00

Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset

	Kirjanpitoarvo 31.12.2022	Kirjanpitoarvo 31.12.2021
Liikelaitos	0,00	0,00
- Peruspääoma	0,00	0,00
- Muu oma pääoma	0,00	0,00
Muut oman pääoman ehtoiset sijoitukset	50 000 000,00	24 000 000,00
A-Kruunu Oy	50 000 000,00	24 000 000,00
Yhteensä	50 000 000,00	24 000 000,00

Liite 11: Taseen rahoituserät ja velat

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 11.

Liite 12: Valtiontakaukset ja -takuut sekä muut monivuotiset vastuut

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 12.

Liite 13: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 13.

Liite 14: Taseeseen sisältyvät rahastoidut varat

Nimi	Taseen loppusumma tai varojen määrä	Organisaation toiminta-alue tai varojen käyttötarkoitus
Rahastot		
Öljysuojarahasto	9 083 156,62	Öljysuojarahasto on Ympäristöministeriön hoidossa oleva valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto.
		Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahinkoja ja niiden torjunnan kustannuksia sekä hankinta- ja ylläpitokustannuksia. Öljysuojarahaston varoista voidaan myös harkinnanvaraisesti korvata öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistamiskustannuksia.
		L öljysuojarahastosta (1406/2004)

Liite 15: Velan muutokset

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 15.

Liite 16: Velan maturiteettijakauma ja duraatio

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 16.

Liite 17: Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi tarvittavat muut täydentävät tiedot

Tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen on käynyt ilmi, että joitakin tositteita on virheellisesti kirjattu lkp-tilille voittoa tavoittelemattomat yhteisöt 82510000, oikea LKP-tili olisi ollut sektorijaon mukaan joko 82310 tai 82010 Valtionavustukset käyttötalous paikallishallinto. Alla on esitetty tarkemmin summat sekä toimittajat.

Toimittaja	Summa	Selite
Jyväskylän Seudun Puhdistamo O	2 111 016,77	Tämä olisi pitänyt lisäksi käsitellä lyhytaikaisten velkojen tilillä eikä virheellisesti XA-tositelajilla, jossa lasku on päätyntä ostovelkoihin. Hankkeen asiasisältö kuitenkin katsotaan kuuluvan käyttötalouteen.
Seinäjoen Energia Oy	346 762,86	Oikea lkp-tili 82310
Turun seudun puhdistamo Oy	225 222,00	Oikea lkp-tili 82310
Oulun kaupunki	26 464,00	Oikea lkp-tili 82010
Kouvolan Vesi Oy	10 833,27	Oikea lkp-tili 82310

Liite 18: Kilpailullisen toiminnan tuloslaskelma sekä kuvaus kustannuslaskennan periaatteista

Ympäristöministeriöllä ei ole esitettävää liitteelle 18.

6 Allekirjoitukset

Tilinpäätös on hyväksytty

Helsingissä 23.2.2023

Ympäristö- ja ilmastoministeri

Maria Ohisalo

Kansliapäällikkö

Juhani Damski

Kirjanpitoyksikön tilintarkastuksesta vastaa valtiontalouden tarkastusvirasto, joka antaa tarkastuksesta tilintarkastuskertomuksen.

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet

ISBN: 978-952-361-239-6 PDF
ISSN: 2490-1024 PDF